

Kulturně společenský časopis
2008 • 10
na internetu

DOBŘÁ ADRESA

KUHY PARTNERŮ

ÍS

O POKLÁDANÉ DOTAZY

KLIENTŮ PŮJČOVNY

KÝ KODEX

Z obsahu

Josef Straka a Ladislav Puršl

Katka Komorádová
a Adéla Irma Miencilová

Barbora Baronová

... a Pavel Torch

Obsah:

O čem se (ne)mluví: Severočeský blok II

Vladimír Píša: **Liberec a literatura** (4)

Josef Straka: **Kostel v mlze** (8)

Před Strží

Michal Šanda: **Z antikvariátních banánovek**

– Jana Dobše kniha dějin a památností (12)

Jakub Šofar: **K chaloupce zády, k literatuře čelem 9**

– Základní pravidla sazby (18)

Martin Groman: **Kvítky na tubetějce**

– Stydlivé řešení okresních novin (20)

Barbora Baronová: **Voní lipenka** (24)

Strž DA

Literatura: Zbyněk Vlasák: **Obžaloba průměrných pánů z Mnichova** (28) / Pavel Karman: **Znovu trapný humor Pavla Torcha** (29) / Petr Parkman: **Znovu důvtipný humor Pavla Torcha** (30)

Film: Zbyněk Vlasák: **Wajdův „dokument“ o Katyni** (31)

Za Strží

10 básní Ladislava Puršla (32)

Kateřina Komorádová: **Mediální (po)věstník na říjen** (36)

Kateřina Komorádová: **Potlučení** (39)

Michal Kliment: **Extase československého filmu**

– Filmová reklama Vlasty Buriana (41)

Adéla Irma Miencilová: **Hostinou pole** (43)

Podobrazník Honzy Hanzla

Cvičný diktát (42)

Příloha

Petra Placáková: **Obrazy** (73)

Na titulní stránce: Adéla Irma Miencilová (k článku na str. 43)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 10, ročník 9. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štěpán Kučera. Zástupce šéfredaktora: Štefan Švec. Redakce: Václav Dvořák, Martin Groman, Kateřina Komorádová, Viki Shock, Michal Šanda, Jakub Šofar, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakcí nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafín a FirstNet a. s.

**SYSTEM NAVIGACE:
KLEPNĚTE!**

První stránka (titulní):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevrou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):
BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

Petra Placáková

báSeň měSíce

Tereza Šimůnková

Buď při mně

Vinu
jako plášť
proti zimě proti nahotě

vinu dál
zášť
jak nit
na rubáš
ještě v životě

buď při mně

(Zmijí žena. Protis, 2007)

Naši milí,

říjnové číslo je plné poezie. Poprvé se v Dobré adrese objevují dva básníci známí většině čtenářů ostatních literárních časopisů, Josef Straka a Ladislav Puršl – Josef ve druhém pokračování severočeského bloku, Ladislav v rubrice 10 básní. Svoji současnou poezii představí i dvě básnířky známé zase většině čtenářů Dobré adresy, Katka Komorádová a Adéla Irma Miencilová. Neznámá většině čtenářů Dobré adresy i ostatních literárních časopisů zatím zůstává renesanční bytost Barbora Baronová, což se v tomto čísle pokusíme změnit.

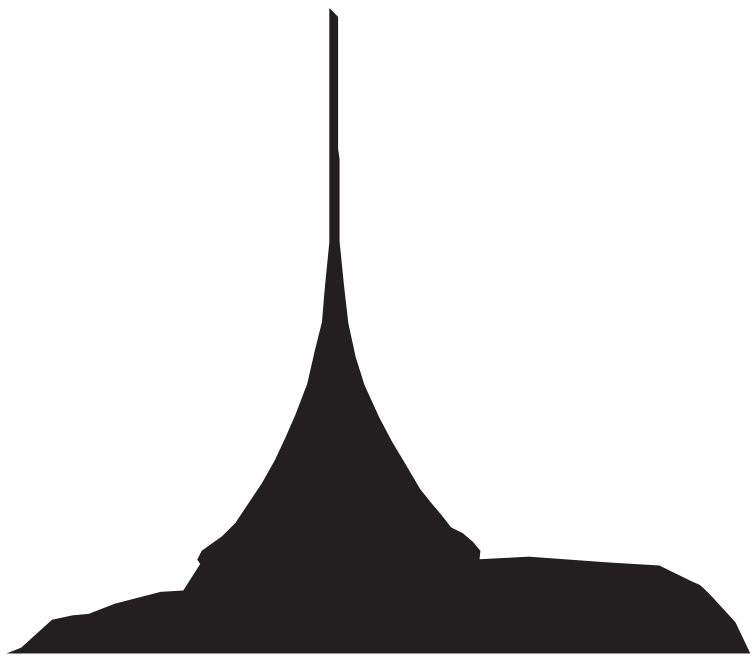
Zážitek nepoetický, ale taky působivý přináší Extase československého filmu, rubrika Michala Klimenta, která se do Dobré adresy po čase na čas vrací, což je moc fajn.

Mějte se krásně

Štěpán Kučera

O
čem
se
(ne)
mluví

Liberec a literatura

Liberec, stotisícová metropole pod Ještědem, není typické české město, i když vlastně kousek za Ještědem a blízkým Podještědím procházela česko-německá jazyková a jeden čas i státní hranice. Liberec byl ještě před nějakými třemi generacemi německé město s typickými úzkými ulicemi, honosnou radnicí, jež je zmenšenou kopií radnice vídeňské, pěkným novorenesančním divadlem, kde se ale i za dob první republiky hrálo česky pro zdejší menšinu, jen když přijeli divadelníci až z Olomouce, a relativně honosnými vilami postavenými vesměs za dob textilní konjunktury 19. století, která načas katapultovala Liberec do pozice druhého největšího města v Čechách. Víme, že se tu v roce 1867 narodil F. X. Šalda, ale ten se již

ve čtyřech letech s rodiči odstěhoval do Prahy a pouze jedenkrát ve zralém věku vzpomínal, jak mu rosa z ještědských luk zřejmě zachránila život. V roce 1898 se v Liberci narodila Ludmila Macešková, známější ale pod pseudonymem Jan Kameník. Autorka vyhraněné meditativní poezie i několika prozaických knih se ještě v mládí přestěhovala do Prahy, její knihy byly sporadicky vydány a znovu vydány v období kulturního tání koncem šedesátých let (zemřela v bídě v r. 1971), v kompletnější edici až po roce 1990. Dodnes je však prakticky neznámá a s Liberem ji kromě rodiště vlastně nic nespojuje. Liberec 19. století a necelé první poloviny století 20. byl ovšem městem doslova kypícím literaturou, působilo zde několik set (!) německy píšících básníků, prozaiků i dramatiků, kromě knih vycházely mnohé noviny, časopisy a sborníky, kvetl spolkový život. Nedávno vydaná antologie **Ještědské květy** (Krajská vědecká knihovna v Liberci, 2008), kterou připravili Marek Sekyra a Otokar Simm, přináší objevené ukázky z díla dvaatřiceti předválečných libereckých německy píšících autorů – jmen, nad kterými se po roce

1945 takřka nezvratně zavřela voda a dějiny. Každopádně Liberec byl po roce 1945 městem, odkud odešli téměř všichni Němci a které rychle osídlili Češi ze všech koutů země. Ti přinesli do Liberce mnohé, nebylo však v jejich silách vytvořit v tomto městě jakési nové kulturní a literární „genius loci“, dost dobře nemohli navázat na tradiční místní literární hodnoty a povědomí. Jistě, pamětníci si ještě vzpomenu na masové vydávání ještědských a dalších děl Karolíny Světlé, která pobývala v nedaleké Světlé, do Liberce se přistěhovalo i několik tehdy nadějných a relativně mladých českých spisovatelů (Miroslav Bureš, Ota Dub, Jan Suchl a další), začalo zde působit krajské nakladatelství a později pobočka ústeckého Severočeského nakladatelství (stojí za zmínku, že Liberec byl do roku 1961 sídlem samostatného kraje, pak však byl hodně neorganicky vytvořen Severočeský kraj se sídlem v Ústí nad Labem a teprve po roce 2000 opět vznikl Liberecký kraj, ovšem již v jiných hranicích), celkově však absenci kulturní tradice pocítujeme vlastně dodnes. Jinou a ještě větší tragédií, samozřejmě rozměrů celostátních i mezinárodních, byly politické poměry. Ukažme si to na životě a díle **Ludvíka Středy**, vynikajícího autora knih pro děti, ale také plodného básníka.

Narozen v r. 1928 v Úpici ocitl se Středa v roce 1948 v Liberci, kde dalších téměř dvacet let pracoval jako dělník a technik v textilních továrnách. Už jako mladík psal básně a do tisku měl připraveny jednu či dvě básnické sbírky – soukromá nakladatelství však po roce 1948 rychle vzala zasvě a k vydání nedošlo. Středa se nevzdal a na počátku 60. let vydal sbírky *Na zemi žijí lidé* a *Už to v nás zůstane*, o něco později pak *Období slunovratu*. Sám hodnotil tyto sbírky jako ukázkou tehdy relativně progresivní „poezie všedního dne“, dnešní čtenář a kritik by asi právem mluvil mnohem kritičtěji o tendenčních a proklamativních básních, ale o to tolik nejde. Ludvík Středa totiž začal v roce 1966 působit jako kulturně-politický

pracovník a novinář, za nějakou dobu po roce 1968 však byl vyloučen z KSČ a nezbylo mu nic jiného než pracovat jako dělník. A opět šly nejméně dvě jeho sbírky do stoupy, respektive neprošly ideologicky, a i když mezitím začal tak trochu z nouze psát pro děti, trvalo ještě řadu let, než mohl opět začít vydávat básnické sbírky pro dospělé – sbírky takzvaně přitakávající životu, kde kromě citlivé reflexivní a přírodní lyriky najdeme i cykly z putování po Sovětském svazu. Ani v osmdesátých letech se Středa nezbavil deprimujícího strachu a autocenzury, co všechno je mu zakázáno a nepřístupno. Po roce 1989 začínal tedy už jako důchodce potřetí: ale nakladatelé si u něho rozhodně nepodávali dveře, na řadě byli jiní, mohl přece, byť omezeně, vydávat i před rokem 1989. Prakticky každý rok mu sice vycházela nejméně jedna až dvě knihy pro děti, ale to byly knihy výrobně a ekonomicky stále náročnější, na které autoři pomalu sami dopláceli. Podobně sbírky pro dospělé (*Nahá láska*, *Otvírání srdce*, *Živé ploty* a další) – malé náklady, potíže s distribucí, slabý ohlas „pražské“ kritiky... Třetí literární začátek a třetí zklamání. Jsou tomu dva roky, kdy v říjnu 2006 Ludvík Středa odešel dobrovolně z tohoto světa, i když rozhodně netvrdím, že to bylo jen kvůli těmto souvislostem.

Pokud se zamýšlíme nad současnými libereckými autory, pak prakticky jen jediný splňuje všechna tři tradiční kritéria regionálních autorů, tedy že je libereckým rodákem, v Liberci žije a hlavně o Liberci píše. Je jím **Milan Exner** (1950), v posledních letech vysokoškolský pedagog a vědec v Liberci a Praze, kdysi také vychovatel a etoped, vzdělaný a sečtělý autor. Je schopen napsat krásnou a jemnou, srozumitelnou a sdělnou milostnou lyriku (*Kantova růže*, 2003, a další, naposledy *Onona*, 2008), ale také rozsáhlé a zašifrované elegické cykly (*souborně Poezie Z*, 1998). V letech 1987 a 1989 vydal dva triptychy próz *Struktura štěstí* a *Přece zázrak chťtí*, prózy vynikající

Nedávno vydaná
antologie Ještědské
květy (...), přináší
objevné ukázky z díla
dvaatřiceti
předválečných
libereckých německy
píšících autorů – jmen,
nad kterými se po roce
1945 takřka nezvratně
zavřela voda a dějiny.
Každopádně Liberec
byl po roce 1945
městem, odkud odešli
téměř všichni Němci
a které rychle osídlili
Češi ze všech koutů
země. Ti přinesli do
Liberce mnohé, nebylo
však v jejich silách
vytvořit v tomto městě
jakési nové kulturní
a literární „genius
loci“...

Podobný zájem vyvolává také dílo Bohumila Nusky, rovněž vysokoškolského pedagoga a vědce, i když o generaci staršího než Exner... Známy je jeho román *Padraikův zánik* (psáno v roce 1969, vydáno 1997), složité a mnohohrstevné dílo odehrávající na pozadí irského boje za nezávislost v první třetině dvacátého století, ovšem se zjevnými i skrytými „přesahy“ do české reality a mentality. Je prakticky nemožné formulovat nějakou hutnou charakteristiku, která by vystihla tuto a další Nuskovy knihy a neurazila zjednodušením...

jazykové úrovni, v nichž ožívá ani ne tak Liberec jako spíš jeho některé čtvrti, místa v okolí, ulice a jejich obyvatelé. Liberec prakticky od padesátých let až po dnešek je dějištěm také Exnerova rozsáhlého generačního románu *Svatoušek* (2002) s ojediněle zachycenou atmosférou období okolo roku 1968 a následné „normalizace“ ať už ve městě samém, nebo zejména v duších obyvatel. Snad nebudu příliš nadsazovat, když napíšu, že Exnerův *Svatoušek* a patrně i další jeho díla z poslední doby (*Oblast stínu*, *Zoufalství*) patří k tomu nejzajímavějšímu, co v české próze posledního desetiletí vycházelo.

Podobný zájem vyvolává také dílo **Bohumila Nusky**, rovněž vysokoškolského pedagoga a vědce, i když o generaci staršího než Exner (narozen 1932 v Českých Budějovicích). V Liberci se ocitl krátce po válce, dlouhou dobu pracoval v Severočeském muzeu, po roce 1990 jako vedoucí katedry filozofie na zdejší univerzitě. Známy je jeho román *Padraikův zánik* (psáno v roce 1969, vydáno 1997), složité a mnohohrstevné dílo odehrávající na pozadí irského boje za nezávislost v první třetině dvacátého století, ovšem se zjevnými i skrytými „přesahy“ do české reality a mentality. Je prakticky nemožné formulovat nějakou hutnou charakteristiku, která by vystihla tuto a další Nuskovy knihy a neurazila zjednodušením: něco napoví názvy a podtituly: *Hledání uzlu* (1967), *Tanec smrti* (2002), *Ptačí údolí aneb Idylka* (2004), *O paní Vševládné – 7 próz o Smrti* (2005), *Obrazy neradostné* (2007) a další. Některé jsou útlé, ale většinou jde o obsáhlé, mnohasetstránkové svazky, kde však autor až úzkostlivě lpí na každém slovu a větě. Ponořit se do Nuskova díla jako čte-

nář je svým způsobem náročné, to však není nic proti tomu, pokud bychom chtěli jeho dílo kriticky analyzovat a třeba „jen“ popsat. Však je také nápadné, jak málo vyšlo o Nuskově díle hlubších studií a recenzí, jako by se jeho texty vesměs bránily výkladu a jako by on sám ani o žádný výklad a komentář nestál.

Jen několik měsíců po skončení války se narodil v Příbrami **Otto Hejnic**, který zakotvil v Liberci podobně jako mnozí další v šedesátých letech, kdy se kousek za Ještědem začal průmyslově těžit uran. Hejnic sám působil na těžebních polích jako technik, později začal pracovat jako redaktor a novinář, každopádně kromě víceméně autobiografického románu *Prvních milostných a životních zkušeností* *Dvě lásky na začátek* (1988) byla a je jeho doménou povídka, byť přišla i rozhlasové a divadelní hry. Jeho debut, povídková sbírka *V pátek večer* (1983), vzbudil ohlas jako jedno z nadějných děl tzv. severočeské literární školy (ale kdeže dávné literární a společenské i politické sněhy jsou!), další sbírky povídek *Ztracená závrať* (1997) a *O času a ohni* (2007) se zřetelně „točí“ okolo uranových polí u Ralska, ale i příbramských a jiných dolů – stovky, ba tisíce postav a postavíček, příhod, náhod, vzpomínek a asociací a do toho nostalgie pomíjívého mládí, kdy „jsme se milovali, pokud bylo s kým“. Psát o těžebních strojích, dělnících a řekněme jejich zablácených holínkách není jednoduché a je k tomu potřeba i dost odvahy, ale Hejnic jde v autentičnosti ještě dál – například houževnatě a pracně zaznamenává a přepisuje hornická vyprávění (*Příbramské hornické historky*, 2004).

Dalším píšícím novinářem je **Jan Šebelka** (narozen 1951 v Děčíně), už

delší dobu novinář na volné noze. Dalo by se o něm napsat okřídlené klišé, že je „novinářem kontroverzním“, s ironií, oblibou a zarputilostí tepajícíím zlořády místní komunální politiky. Triptych knih Případ spravedlivého vraha, Smrt podle Marka a Perpetuum mobile aneb Vládcové (v letech 2001 až 2003) označil jako „libereckou tragikomedii“ a skutečně zvláště ve třetím dílu místní politici (s lehce změněnými jmény, zato však s původními hříchy) vystupují, podobně jako v poslední Šebelkově knize Koktejlový útok Otýlie B. (2007), kde je ovšem záběr už víceméně mimoliberecký. Osobně bych však ocenil spíše obecně lidskou rovinu příběhů – ať už je to Šebelkovo „alter ego“ novinář Marek nebo starostka Otýlie, oba a další postavy jsou spíše než oběťmi politiky oběťmi vlastních ambicí, snů a komplexů, ale i nastupujícího stáří. Klade-li si Šebelka „politické otázky“, na které často těžko hledá odpověď, pak jeho „osobní“ otazníky jsou ještě bolestivější s svým způsobem nadčasové.

V současném Liberci žije a působí také několik zajímavých básníků různých generací. Od roku 1981 zde žije **Stanislav Kubín** (nar. 1943 ve Velimi), básník výrazné křesťanské orientace, který dlouhá léta psal takzvaně do šuplíku. V posledních letech mu vyšlo několik sbírek (Dotýkání, Klečící Bůh a další), známý je ale ještě více jako neúnavný organizátor a průvodce scénických pořadů na jedné z libereckých farností – zúčastnila se jich už téměř stovka uměleckých a vědeckých osobností. V úvodu zmíněný editor Ještědských květů **Marek Sekyra** (ročník 1974) se dočkal před rokem sbírky Modré hodiny, která je výběrem z jeho několika rukopisných sbírek. Novinář, překladatel a básník **Luboš Příhoda** je skoro přesně o čtyřicet let starší a také on patřil k lidem, kteří tvrdě doplatili na rok 1968. Z mnohaleté básnické tvorby pořídil sám výbor Promluvy do zdi (2004). Luboš Příhoda je už několik let předsedou Kruhu autorů Liberecka, občanského sdružení libe-

reckých i mimolibereckých spisovatelů a dalších tvůrců, kam patří většina jmen uváděných v tomto přehledu. Kromě podílu na vydávání některých knih vlastních členů KAL Příhoda osobně stojí za pravidelným vydáváním velkoryse vypravovaných rozsáhlých sborníků nazvaných Kalmanach – od roku 2003 vyšlo pět čísel, chystá se další. Ve spolupráci s libereckou knihovnou vychází zhruba stejnou dobu původně dvouměsíčník, nyní občasník Světlik („Svět libereckých knihoven“), který přináší kromě statí a zpráv z knihovnického světa také původní tvorbu libereckých autorů a hostů. Kalmanach i Světlik tedy poskytují relativně dostatek možností publikovat prakticky každému, kdo to myslí s literaturou, výtvarným uměním nebo třeba historií vážně. A na tato periodika také odkazují, pokud by se případný zájemce chtěl pít po dalších regionálních jménech.

Výčet libereckých autorů by mohl pokračovat i dál, ale už asi s otazníky nad slovem „liberecký“. Jsou mezi nimi i jistě slavná a prestižní jména. Tak například v Liberci od roku 1997 žije a pracuje **Jaromír Typlt** (1973, Nová Paka), kdysi svým způsobem „zázračné literární dítě“, básník, prozaik, ale také esejista, tvůrce řady monografií atd. Jen výčet jeho knih, ať už vydaných v prestižních nakladatelstvích, nebo vlastním nákladem, by zabral jistě několik odstavců. Je také „objevitelem“ osobitě básničky **Hany Fouskové**, které věnovala pozornost minulá Dobrá adresa (žije osamocně v Podještědí). Jaromír Typlt je však napojený více než na liberecké literární kruhy spíše na okruh okolo brněnského Hosta. Několik let v Liberci na jednom z gymnázií učil čerstvý čtyřicátník **Pavel Brycz**, který mj. obdržel Státní cenu za literaturu za román Patriarchátu dávno zašlá sláva (2003). Brycz však žije v Jablonci nad Nisou, a proto by bylo vhodné psát o něm spíše v souvislosti s tímto městem...

Vladimír Píša

Ve spolupráci
s libereckou
knihovnou vychází
zhruba stejnou
dobu původně
dvouměsíčník, nyní
občasník Světlik
(„Svět libereckých
knihoven“), který
přináší kromě statí
a zpráv
z knihovnického
světa také původní
tvorbu libereckých
autorů a hostů.
Kalmanach i Světlik
tedy poskytují
relativně dostatek
možností publikovat
prakticky každému,
kdo to myslí
s literaturou, výtvar-
ným uměním nebo
třeba historií vážně.

Josef Straka

č
e
m
s
e
(ne)
mluví

Narozen 1. 12. 1972 v Jablonci nad Nisou, vystudoval psychologii na UK FF, kde poté v letech 1998–2006 přednášel a pracoval ve výzkumu v Psychologickém ústavu tamtéž, od října 2006 jako externí spolupracovník. Pracuje jako knihovník v Městské knihovně a jako lektor pro artefietickou agenturu Cultio. Od roku 2000 spolupracuje s literární revue Weles, v letech 2004–2008 jako redaktor. Publikoval v časopisech Tvar, Host, Plž, Pandora, Věstník Společnosti Franze Kafky, Weles, na serverech Totem.cz, A tempo revue, Bohema, Almanach Wagón a v polštině pak v časopise Portret. Je zastoupen v Antologii české poezie 1986–2006, v almanachu Cestou, v Antologii českého rozhlasového fejetonu 2002–2004 a v internetové antologii Vrh křídel. Doposud publikoval: a... jiné časy G Tisk, Liberec 1994, Proč Tvar, Tvary, Praha 1995, Hotel Bristol, Cherm-Medard, Praha 2004, Město Mons, Cherm, Praha 2005. Vybrané texty jsou z připravované knihy básnických a krátkých prozaických textů Kostel v mlze, která by měla vyjít v listopadu.

O čem se (ne) mluví

Kostel v mlze

Slova, která ke komusi nepronikají.
Vnímám jen počasí, jednotlivé kroky.
Černé boty, které se pomalu posunují k centru města.
Zapadlé roky, neprožitá přítomnost.

A pak také slova jako Nikdy nebo Nyní je to naprosto nemožné.
Znovu, snad po sté, nesouhlas.
Nutné se stává vynuceným
a celé se to až přespříliš opakuje...

Kostel v mém rodném městě, kolem kterého právě procházím, není pro samou mlhu naprosto vidět. Zmizel v ní, stejně jako všechno v této chvíli.

Udaná adresa. Nepřesně se pak vyjadřuji, také se opakuji a převracím slova do nesrozumitelnosti. Šeptám. Zvyšuji hlas. Polykám koncovky. Mizím nočním městem, někde na jihu, bez možnosti se dovolat posledních dnů
Nebo toho, co se stalo před několika minutami
Zůstává jen nevýrazný obraz. Tušení.
Prodlužující se stíny podvečerních chodců.

Šero prosincového odpoledne

V odlehklých cizostech
domov nacházený pohozený na ulicích vzdáleného města
skláním se k chodníku
klečím
za sebou slyším jak někdo vykřikl slova „das muss...“ a zase zmlkl
pak je už ticho
procházím kolem tušených zdí
mých vlastních konců

Lidé se dotýkají špinavých parapetů v mezipatrech
unaveně pokládají prsty
středa: další den jejich neposunu nikam
cítí to ale, prostupuje to jimi, nemohou na to nikterak zapomenout
zase jen stoupají do schodů
čínžovní domy v jedné z neukoellnských ulic mají naprosto stejné
vchody
se stejně podobně blikajícím číslem po pravé straně dveří
a s podobnými osudy: dá se to poznat z jejich lehce klátivé chůze
a do sebe ponořených pohledů očí
nikomu nic neříkají, jen tu a tam utrousí pár konverzačních frází,
které je však zmáhají o to víc

Jen třívteřinový výsek
spoje podzemních drah v jiných intervalech
jen příchod lidí
zbytky čehosi, s čím hledím v tmě
zahlédnutí
to náhlé trhnutí postav ve vybledlých pláštích

Zkroucené prsty, do toho promluva od vedlejšího stolu
„Ráda bych, prosím Tě“ za chvíli „Ne“
pak se to ztrácí v šumu
setkání několika párů očí
žena, která projde zrychleně za Tvými zády
muž, který odchází až za několik minut po ní stejným směrem

Unikám stejnosti
nahodile, stejně tak jak žiji
slova si ponechám někdy na potom
odjíždějící souprava metra
vidím postavu, která směřuje ke stanici

těžký černý plášť
a pak se mi náhle ztratí v davu lidí
na město pak už jen padá špinavý sníh
muž, který opět přichází na nástupiště,
najednou v ruce drží tašku a trochu zmateně přechází
přijíždí tramvaj a zase tam není
na ulici se pak snáší cosi těžkého

Pojmenovat jistou zlobu
za těmito skly kavárny
mrazivý dotyk prstů
vynucujících si soulad
nebo soucit
vše mezi tím mizí ve stálých prohlubních
hlas, který by mohl cosi kamsi posunout
najednou mlčí
tak jako...
opakuješ si pro sebe
už ale beze slov, stisknutými rty
prsty, které pak zase pozoruješ
jsou už pak nečinné
jsou položeny na stole
v naprosté nahodilosti
zápisník, tužka v jejich blízkosti
najednou vzbuzují lítost:
úterý věnovat procházkám –
Pivovarské rybníky, které asi hodinu obkružuješ
v tobě vyvolávají matné vzpomínky na dětství

To ticho pak už nezná jakýkoliv soucit
možná jej ani nikdy neznalo
stoupám do kopce nad místem zvaným Střelnice
tam, kde je Hotel Sport
kam jsem chodil se psy v dětském věku
stromy, které tam už dnes nejsou
rozestavěný dům snad už dvacet let
všechno je skoro, tak jak má
jen mé kroky bloudí ve čtvrtích jiných měst
vzpomínám na Steglitz – Suedwest Corso
mechanicky se otočím na město
to, které se neustále vytrácí z mých vzpomínek
pokračuji dál: nesouběžnosti, úniky, slova řečená napůl

Listopad 2007

Pochopit mráz
rty, jež se nepohybují
kamenitá zídka, o kterou se opíráš
listopad ve svých prázdných dnech
zná jen ztišení
slova zanikají v dobrých úmyslech
zničit vše předchozí
bezezbytku v jakési nulové výhře, že
„že by bylo možná..“
„že by bylo možná lepší..“
jak?
otočení se k lesu
modrá turistická stezka vedoucí do nejbližší vesnice

Nakonec to budou jen bílá místa
avšak s přesným označením: kóty, vyvýšeniny
nakonec to budou jen označená a vykolíkováná území se znemož-
něným pohybem
s vlastními prsty, které se budou neustále dotýkat plotu
stále ta stejná zahrada.
A všude ploty a zdi.

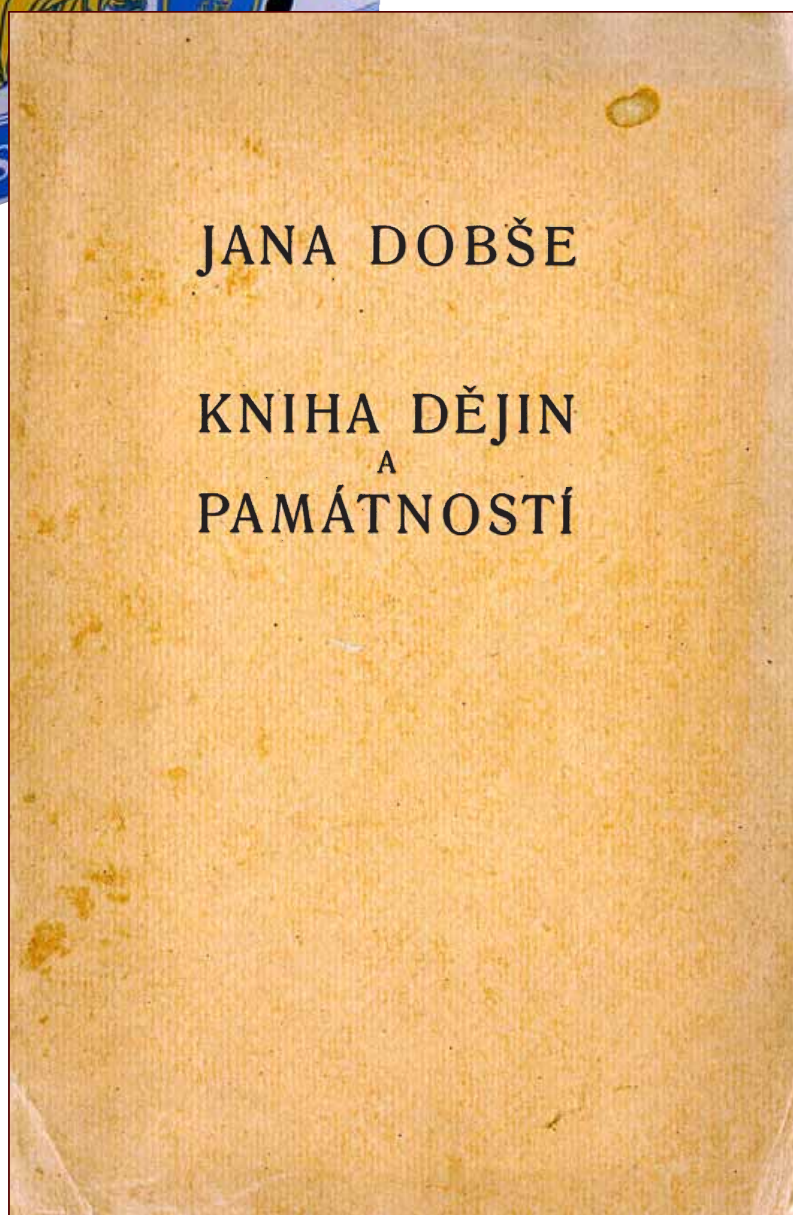
Bílá mlha

Cihlový kostel.
Sepjaté ruce.
Lavice, kde sedíš.
Bílá mlha, která tě už neopustí.
Pak se snáší hustý déšť, zrovna když procházíš kolem žluté budovy
střední školy.
Ty roky tam.
Do očí bičují krupičky sněhu.

Z antikvariátních banánovek

Kniha dějin
a památností,
kterůž jsem sepsal
počnúc od svého
mládí až do šedin,
co jsem kdy viděl,
slyšel, četl, zkusil a konal, já
Jan Dobeš střítežský z čís. 21

Knihu dějin vydali roku 1944
vnuci František Dobeš,
prokurista ve Valašském
Meziříčí, Emil Dobeš, rolník ve
Stříteži čís. 21, Ludvík Dobeš,
rolník ve Valašském Meziříčí
čís. 432, Emil Volek, rolník ve
Stříteži čís. 60, a pravnuci
Jaroslav Dobeš, rolník ve
Stříteži čís. 18, a Jan Křižan,
majitel parní pily ve Valašském Meziříčí.

1852

Nechal jsem v háji dělat příkopy, totiž od zuberské hranice a od Saranového hája. Dělal je Jan Martinek z Pasek a Jan Kočib No. 18 z dědiny. Dal jsem od nich 36 Fr. W. W.

U Josefa Jadrníčka ve Stříteži No. 30 od Václava začalo cosi klupat na střechu na chlív; tehdy jen když přišly dívky spat a nejvíc 3 za tý-

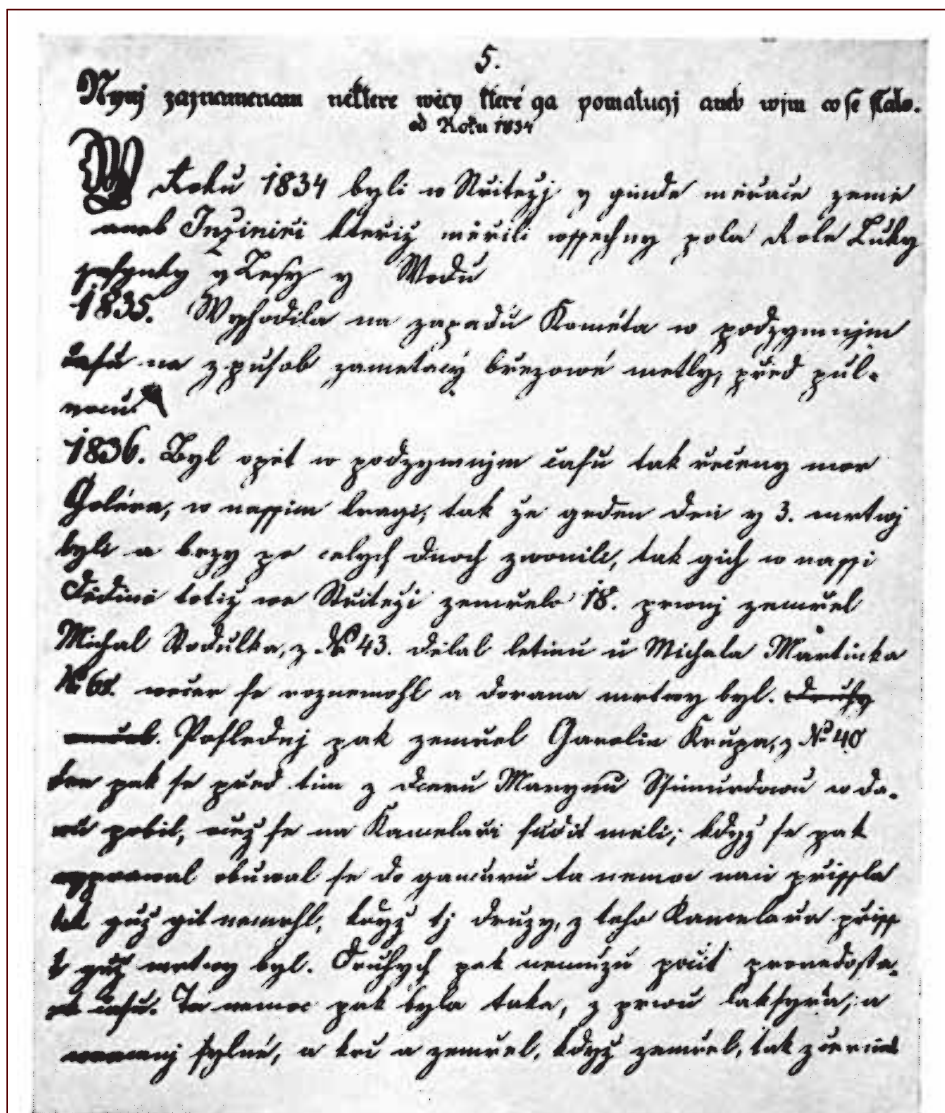
Jana Dobše kniha dějin a památností

Jan Dobeš (8. 11. 1826–24. 11. 1898) rolník ve Stříteži nad Bečvou, si zapisoval po celý svůj život různé důležitější události. Originál Knihy dějin je nevázaný sešit, 1 cm silný, rozměru 23x28 cm, čitelně kurentním písmem popsáný. Zpočátku do sešitu bylo zapisováno vždy hned, když se ta která událost přihodila. Ale asi od r. 1890 bylo zapisováno dodatečně, buď za celý uplynulý rok najednou, anebo dokonce za několik roků naráz. Nasvědčuje tomu stejný inkoust i stejné písmo. Je též nápadné, že Kniha dějin končí rokem 1893, ač Jan Dobeš zemřel o 5 let později. Kdyby byl býval rokem 1893 své zápisky skutečně ukončil, jistě by se byl se čtenářem rozloučil nějakou nábožnou sentencí. Další sešit je nazván Zápisní knížka mně dlužících lidí od roku 1850. V ní jsou zapsány pohledávky Jana Dobše proti jeho sousedům a pak jejich postupné splátky v penězích, naturáliích i pracovních výkonech. Závěrem jeho pisatelské činnosti je poslední vůle. Psal ji jako výměnkář, neboť svůj grunt už r. 1882 rozdělil mezi své syny Františka a Ludvíka. Mnoho místa je v ní věnováno nadaci pro střítežské chudé, ale ještě více se rozepsal o tom, v jaké truhle chce být pochován, jak má býti vyzděn, vyspárován a odvodněn jeho hrob, jaký má býti na něm pomník a s jakým nápisem.

den, v pondělí, ve středu a v sobotu. Poklupalo to párkrát a zase se to ztratilo. Když tomu někdo poručil klupat víc, klupalo to víc, a když kázal ještě víc, tak klupalo ještě víc, a když kázal klupat marš, tak klupalo vojenský marš také. Mnoho lidí, obzvláště chasníků (29), to skůmalo, co by to asi bylo, ale žádný tomu vystihnúti ani to vyšetřiti ne-

mohl, co to bylo. A tak to vždy trvalo až do nového roku a od Nového roku již to více nepřišlo. A protož to zůstalo mezi lidem nevyšetřené.

Stal se v Hrubé Bystřici neslýchaný mord. Byl tam na fojtství přiřazený nějaký N. Kahánek zpoza hor, snad z Velčovic, člověk velké a silné i pěkné postavy; měl za manželku Rozínu Michala Sulov-

(Foto MUC R. Huber, Valaš. Meziříčí.)

Ukázka rukopisu Jana Dobše z Knihy dějin a památností.

ského. Páru let byli spolu řádně živi, až ona se obeznala s Michalem Vráblem, též z Hrubé Bystřice, a tak silně se ho přidržela, až v měsíci červni udělali spolu špiksu, aby toho muže Kahánka zamordovali, což se jim i podařilo. Ten galán Vrábel byl jednů v Jičíně a přivez s sebou gořalky a v sobotu, přijda domů, napil se i dal své galánce Kahančence i chlapečkovi asi 11letému, Kahánkovému. Kahánek nebyl doma. Když pak přišel Kahánek asi o 10 hodinách večer dom, lehl sobě do lože a nic nevěděl, co se kuje (a Vrábel juž ležel tiše pod ložem). Ona si k němu lehla do lože a objala ho, což zřídka kdy dělala. A když on již spal, podstrčila mu tiše provaz na krk a zadržla a hned zavolala Vrábla galána, který byl pod ložem, a chopili se ho

oba a vlekli s lože, bili, hrdlili, po něm skákali i na přirození ho svícněm náramně ranili. A když již byl zmordován, vlekli ho na dvůr ke studni a čistě umyli a oblékli. On se snad ještě trochu hýbal, tož mu dal ten Vrábel ještě kterusi ránu sochů, a tak ho dorazil. Potom, když již byl umytý a oblečený a cele mrtvý, dovlekli ho do řízně a tam ho oběsili s tú nadějí, že lidé mysliti budú, že sám se oběsil. Ale ráno šla ona na ranní a velice plakala. A když se jí někdo ptal, co pláče, říkala, že se jí muž kdesi ztratil, od včerejška že ho není. I mrzelo to lidi a hledali ho a našli ho v té řízni oběšeného. Že on se sotva sám oběsil (nebo nebyl taký lekomyslný člověk), prohledali ho a našli na něm rány. Tož hned k vrchnosti do Meziří-

čí. A přijela komis a našli na něm, tuším, okolo 40 ran. Protož ji hned šandamáři vzali. I toho Vrábla kdesi utečeného chytli a dali do Meziříčí a pak do Jičína, kdež i posledně ortelováni byli. A jaký ortel vyřklý měli, nevím.

1853

Dne 12. ledna o 2 hodinách popoledni vyhořel Jan Macháň (rozený z Kunovic) z No. 84 u Hříbků a shořely jemu aji jí větším dílem všechny nedělní šaty, poněvadž byl tuze silný vítr. Jednáč šel hospodář s fajnů pro slámu teleti poledně, jednože také že vynesli horký popel na hůru a od něho že se to chytlo.

Dne 3. června po poledni zabil hrom nějakého Zajíčka aneb Palušného, z Vsetínského Bystřičky hospodára, jak oral za pluhem. Pohůnkovi a volom se nic nestalo. Nechal jsem dělati příkopy přes bařiny od Švajdového rybníčka až po Martinů háj. Dělal jich Jan Martinek z Pasek a Michal Špurek od Šimčíků; platil jsem 9 kr. W. W. od síhy, dal jsem od nich přes 22 Fr. W. W.

1856

Nasadil jsem ten řad trní, co se k němu nejdřív přijde, jda do lesa přes Lán, v počtu 39.

Dne 29ho června o 1 hodině z poledne v Zašové ve Stračce, kde se byli pútníci hodně sešli obědvat k dobré vodě, spadlo kus skály asi přes 30 cen. těžká a zabila 2 mužské a ženskú. Jeden mužský byl z Jičína, tomu kus hlavy utrhlo; druhý mužský (chlápík) byl rožnovský pasek, tomu hlavu rozpraštilo na osúch a mozek hned vystříknul. Třetí ženská byla (dívka) ze Žiliny; té spad ten kámen přes prsa na život. Všech třech na 1 ranu zabilo. A 7 sedum jich poranilo, některé víc a míň; snad se všichni vyléčili, jen jeden zemřel snad.

Postavil jsem s boží pomocí sýpku. Vyšlo na ni přes 34 tisíc tihly; platil jsem od tisíce 4 Fr. 45 kr. W. W. tihlářom. Zedníci by-

li Jan Santovák z Hrubé Lhoty a Franz Dvorský z Hrachovce; jim platil jsem denně 1 Fr. W. W. a 4 krát jest. Tesaté byli nejvíc z Hrachovce; jim jsem platil 54 kr. a jest jak zedníkom. Do gruntů jsem musel vbit asi 5 kop kúlů olšových, 2 a 3 střevíce dlühých, poněvadž nebylo možné dostst grunt. Asi 20 síh kamení mně vyšlo a 15 měřic vápna. Pohodlné počasí bylo po celý čas stavení.

1868

V tomto roku se začal evangelický Chrám Páně stavět. Hřbitov se zřídil, zakúpil od obce za 7 Fr. zlatých a ohradil.

Josefovi bratrovi Wollkovi čís. 60 v dubni zemřely dvě dítky, Anna a František.

Jadrníčkom, sestře Anně čís. 30, zemřela v září dcera Františka.

Naši milovaní mamulka zemřeli v listopadě.

Franckovi bratrovi čís. 15 dne 15ho listopadu shořela sušérňa. A protož byl tento rok 1868 veledůležitý pro naši rodinu. Nebo se naše dcera Anna také v tomto roku 18ho srpna narodila.

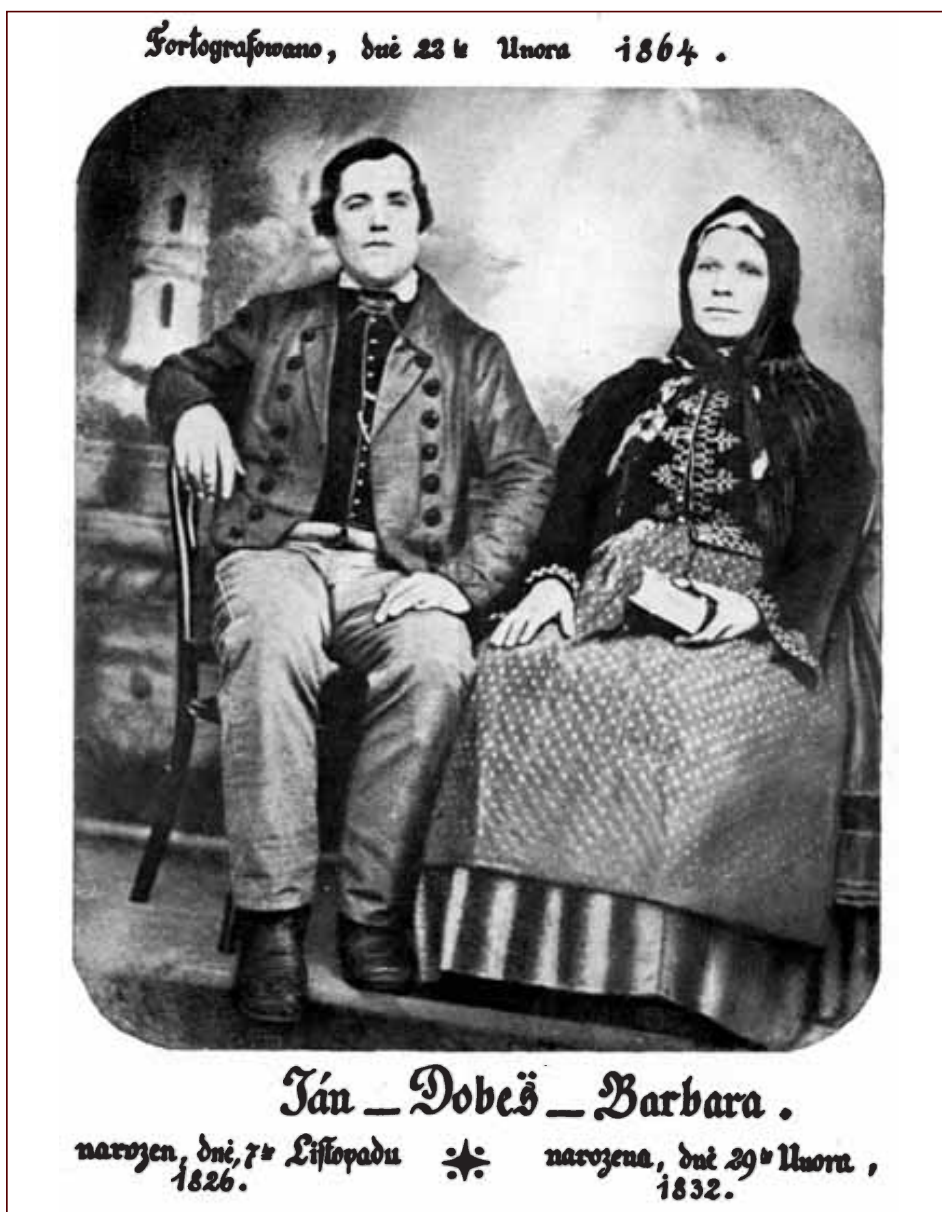
Dřevo na vazbu Chrámů Páně ve Stříteži se také rubalo v našem lesi v prosinci. Dne 7ho prosince před večerem byl hrozný vítr. Mnoho lidem střech strhal, mnoho domů vyvrátil a zlámal, v Jičíně spadl zděný štít, feuermauer, a zabil koňa Valchářovi zpod Juřinky, právě tam stál.

Dne 28ho prosince od nešporní strany přišla veliká búrka, velice se blýskalo a hřmělo. Hrom udeřil Janovu Trčkovi v Zašovej do chléva a zapálil. Shořelo celé stavení, aji stodola. Bylo cele mokro a kopno.

Dne 31ho prosince utrhlo ruku nějakému Krupčákovi ze Zubřího na novejš dolní pile v Hamroch. Chytlo ho za burnus mezi kola, jak mazal čepy.

1870

Rok 1870 byl přenáramně mokrý a nepohodlný takřka celý rok. Zemňáky na větším

díle shnily. Ovoce bylo kyselé a malé. Oziomy sa seť pro hrozně mokro a deště nemohly. O Všechny svatých ještě mnoho zemňáků, zelí, řepy, kvaků, mrkvy na poli bylo a málo na zimu zasetého bylo. Do vánoc byla zima dost pohodlná, aji sanice dobrá. Zboží bylo v prostřední ceně. Nejlepší se urodilo seno a kvaky a ostatní bambulíny. Nejhorší zrno všeho druhu.

Dne 17ho října asi okolo 7mi hodin večer se oběsil Martin Starýchfojtů, Martinek čís. 64, v pondělí v císařské hody na stromě špendlíku vedle úhla svého stavení, z horní strany od zahrady, na pásku, kterýmž sebe obpasoval. Našla ho předně Mařina Kočibova s jeho ženou Alžbětou. Byl v neděli 18tú neděli po svatě Trojici na nešpoře a zpíval

žalm 31: Tvé dufám, Pane, velebnosti. – Šel domů a pak na muziku do hospody čís. 14 k Michálkovi. V pondělí se opil tamtéž a večer v pondělí se oběsil. Měl pohřeb 20ho října ve čtvrtek. Nebyl otvíraný. Měl mnoho lidí na pohřbě. Leží na střítežském hřbitově v horním úhle vedle samého plotu, v počtu 24tý. Byl 29 roků starý a zanechal po sobě chlapce 7 let starého. (Později vepsáno: Tentýž chlapec se také 23ho září 1887 oběsil, jak obšírněji na stránce 111.) Byla to hrozná rána pro obec Střítež, poněvadž byl ve výboře obecním a zpěvákem na pohřbích a na nešpoře.

Dne 25ho října po západu slunce se udělala na obloze předně za městem, pak za Krhovou a Zašovou hrozná ohnivá zář, která

**Jan Dobeš, pisatel Knihy dějin a památností, s rodinou asi r. 1874. —
Nahoře od leva: Ludvík, František. Uprostřed: Jan, Josef, Barbora.
Dole: Anna, Jan.**

se někdy pár minut menší a zase pár minut se roztáhla až po Radhošť a na Střítež a tak silně ohniva byla, jak se cele zatmílo, že se zdálo, že celá obloha je v plameni, nebo v jizbě světidlové světlo přerážela. A mnozí učení to nazývali po německu silný Nordlicht.

1873

Dne 18ho června po železnici jel jsem do Vídně s manželkou Barborou, s bratrem Josefem a Josefem Šimčíkem čís. 38. Dne 23ho června mluvil jsem s bratrem Josefem s Jeho Veličenstvem císařem pánem straněv zvonů střítežských evangelických, aby povoliti ráčil na největším zvoně své jméno ne-

chatí vyrýti a jej dle svého jména František Josef I. jmenovati. Což Jeho Veličenstvo císař pán milostivě a vlídně povolití ráčil těmito slovy: „Milerád Vám to učiním,“ v řeči moravské. Navštívil jsem tam ve Vídni také světovou výstavu, Schönbrunn, 2 cirkuse, císařskou kryptu, Schatzkammer, císařskou konírnu, vozárnu a mnohé jiné znamenitosti. Dne 25ho června jsem se zase s manželkou a bratrem Josefem z Vídně domů šťastně navrátil.

1874

Dne 5ho května 1874 se přivezly z Polomi ze štacionu ty 3 nové zvony pro kostel střítežský s velkou slávou. Přivezly se na 2 nových

vozoch a v každém voze byli zapřáhlé 4 koně. 11 mládenců na koních s prapory a přistrojenými koňmi, pak přes 40 družiček pod věnci a 8 muzikantů šlo jim naprotivo až do Krásna proti panskému dvoru, kdež se s nimi asi o 3 1/2 hodině po poledni setkali, a tak v celém průvodu s muzikou až do Stříteže šli. A když se přejelo přes Bečvu, tam již čekalo mnoho lidu domácího. O slavnosti přivezení zvonů mluví časopisy – noviny evangelické reformované, a sice Stráž na Sionu od 1ho června 1874 číslo 11, stránka 127 a 128, až se končí na stránce 129, od redaktora evangelického reformovaného faráře Adolfa Chlumského v Krabčicích v Čechách vydaného.

Dne 1ho června po poledni zemřela 12ti letá děvče a panna obzvláště nadaného ducha, ostrovtipná Anna, dcera Rozíny Baroš, hoferkyně z čís. 41 z prvního domku k polední straně nad kostelem. Tej se ponejprve s zvony zvonilo, jak zemřela.

1877

Dne 19ho listopadu zadusily se 2 děti, chlapec v 6 roku a děvče 3 roky Michalu Kopřivovi, vulgo Vatikovému, hoferovi v té chalupce u Starýchfojtové sušárně pod čís. 64. Podpálily lože sirečků a byly zamklé; a když k večeru rodiče přišli domů, již byly obě mrtvé. A dne 23ho listopadu byly obě otvírané a pak pohřbené na střítežském hřbitově.

1879

Dne 19ho května se utopil pod střítežskými lávkami jakýsi Martin Frydryšek ze zašovských pasek. Bylo to v pondělí, hnál jahňata, čili přenášel přes lávky a jedno mu spadlo do Bečvy a on za ním skočil a se utopil. Byl mladý, teprá byl po prvníkrát u asentu. Voda byla prostředně veliká. Našli ho až nad naším dolním olším ještě teplého, ale již mrtvého.

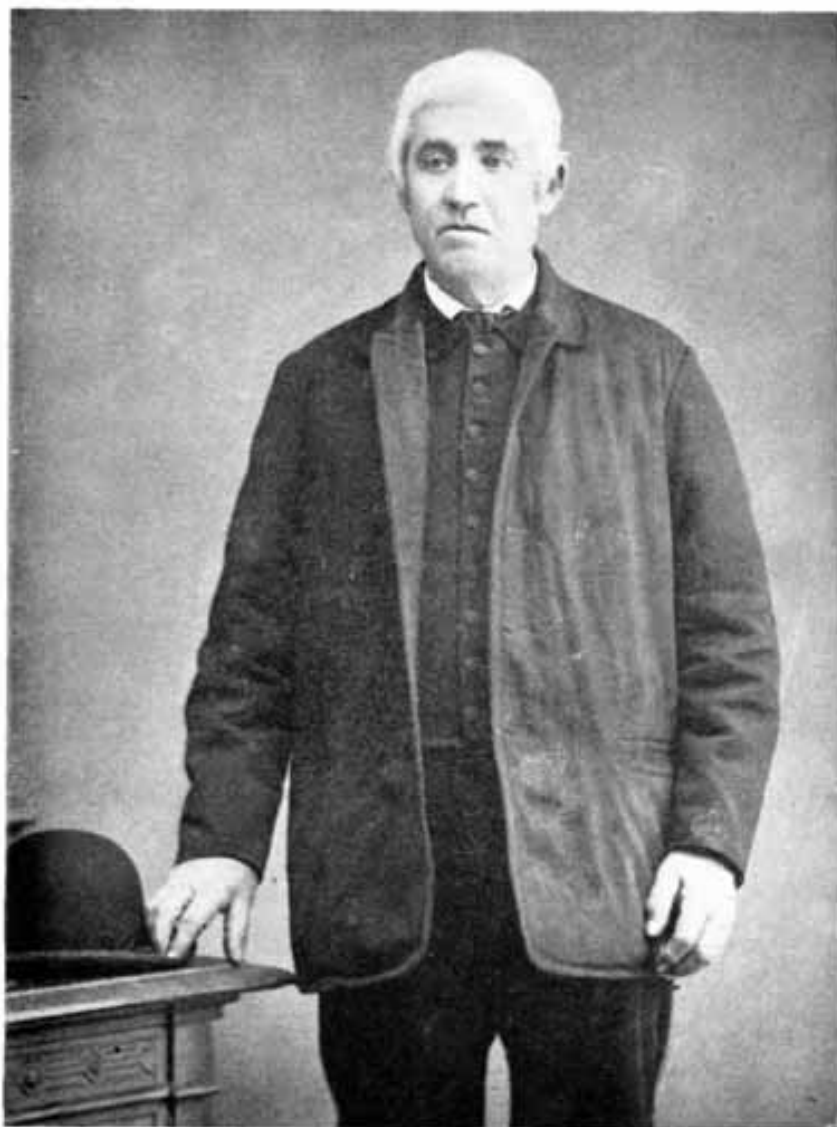
Dne 28ho června se oběsil kostelník v Lešnej na zvoně ve věži, jak šel zvonit v sobotu na modlení.

1882

Dne 3ho na 4ho května v noci jsem se roz nemohl. A dne 23ho června na radu p. p. doktorů Vincence Arnošta a Jana Laufra, první z Meziříčí a druhý z Krásna, jsem vyjel z domu a jel se syny Františkem a Ludvíkem do Luhačovic. Tam jsem přijel 24ho června po poledni a bydlel jsem u vdovy Veroniky Dostákové čís. 140 blíže stanice. Platil jsem jí týdně z bytu krom stravy 1 Fr. 50 kr. Byl jsem tam až do 5ho srpna, tj. 6 týdnů. Pijával jsem denně (dle nařízení Dr. Küchlera) obvyčejně 6 sklének vody, tolikých, jak byl asi půlžidlík, čili 8mý díl mázu, ráno po 5té hodině počnúc 4 vždy po 1/2 hodině jednu sklínku Armandky a o 1/2 11 před polednem 1 sklínku Vincentky a po poledni o 3 hodinách opět 1 sklínku Vincentky. Utratil jsem všeho okolo 70 Fr.

Dne 23ho června, jak jsem jel do Luhačovic, jsem podepsal odstupní listiny pro syny Františka a Ludvíka u notára Ludvíka Odstrčila v Meziříčí.

Tento rok byl velmi úrodný na obilí všeho druhu, ale ovoce bylo tuze málo a sena. Jaro bylo pohodlné, červenec velice suchý a horký. Zemňáky se rodily podivné: někdo měl hojnost a někdo zas tuze málo. Šlo to hodně dle semena, jaké kdo měl. Nejhorší se povedly rajzle. Zelé bylo hojnost. Podzim byl tuze pohodlný, teplý, vázky a dlůhý. V tomto roku 1882 jsem sám viděl v listopadu jahody zralé a dne 12ho listopadu aji růže a hřebíčky plné, vykvetlé. V ten samý den měl František Martínek čís. 61 v kostele za klobúkem zralé jahody. Toho bylo u nás, ale jinde, jak noviny psaly, v Anglicku a Rusku byla snad velká zima a mnoho snihu. A v říjnu vychodila kométa v tu stranu nad Vičem za svítání.

Jan Dobeš, pisatel Knihy dějin a památností, nedlouho před svou smrtí.

Dne 2ho října se začaly v nové škole dívky vyučovat. A byl tehdy nadučitelem p. Josef Krejsek, rodem z Imramova, a podučitelem p. Pius Thoř z Viča. První evangelík reformovaný, druhý katolík.

1886

Dne 6ho na 7ho března zmrznul (doktor Arnošt uznal, tuším, že jej ranila mrtvice) Josef Hurtík čís. 28 jda z Jičina z práce. Našli jej na druhý den již mrtvého v zašovských pasekách v jakémisi Čaníkovém březú již do polovice sněhem zavátého. Byl asi 50 let starý, šikovný a též byl vojákem.

V roku 1886 jsme stavili zase u staré školy maštalku, svinčíky, kolnu, stelárnu a ovčírnu. Tihlu dělal, aji páčil, Josef Krůpa čís. 116 zpod hřbitova. Ale hlína byla vozená na tihlu z Luhů vedle silnice, co jde k Rožnovu.

Dne 8ho dubna se nasadil řas trní pod Hložovou rolú na Dolansku.

V měsíci dubnu nalezla Anna, chovani ce Františka Volka čís. 82, stříbrný peníz z roku 1549 při rozhazování kopenců na Kostelisku pode mlýnem. Ten peníz pocházel z doby Ferdinanda I., českého krále; má se za to, že to byl tak zvaný český groš.

Připravil
Michal Šanda

K chaloupce zády, k literatuře čelem (IX)

Key word: základní pravidla sazby

*N*a počátku několik slov, která by snad měla být na konci. Tuto knihu tvořili a tvoří všichni ti, kteří kdy uchopili hlas a načrtli jeho obraz. Děje se tak od dob, kdy na jednom konci světa dostával člověk vznešený dar písma od bohů, zatímco na druhém konci si předhistorický lichvář udělal vryp do hliněné placky, aby - bohové ochraňuj - nepřišel zkrátka. Úvod ke knize *Kapesní průvodce [počítačovou] typografií*, kterou sestavil V. Dančo s kolektivem (Via Vestra, Praha 1995), se mi líbí svou poetikou i tím, že jasně popisuje dvě hranice pohledů na knihu, resp. na její podstatnou část.

Když jsem nastoupil na začátku roku 1985 do nakladatelství, dostal jsem na stůl normu ČSN 88 0220 *Úprava rukopisů pro sazbu* a ta se měla stát na dlouhou dobu jediným platným evangeliem. Tehdy, v dobách horkých sazeb, musel být rukopis předán do redakce přepsaný dle normy (60/30), horní okraj 25 mm, dolní 15 mm, levý okraj 35 mm, pravý okraj 10 mm. Pokud po provedení jazykové a odborné redakce bylo na stránce více než 10 oprav, nechala se přepsat k tíži autora. V technické redakci se propočítal při hladké sazbě

počet písmenek kvůli autorským a vydavatelským archům, pro tiskárnu byla vyznačena velikost sazby a prokladu, typ písma, řády titulků, čtverčíky. Po delším čase přišly z tiskárny sloupcové korektury, ve kterých se dalo ještě čarovat, a pak stránkové, kde nešlo jen tak zatáhnout parchanta, muselo se něco vyhodit nebo naopak přidat. Sazeč ctil své řemeslo, a tak nebylo možné, aby se na konci řádky objevila předložka s, v, z, aby se dělilo 10 / 000, se / dmdesát nebo ČE / DOK nebo aby bylo datum nebo jméno na pres (1.3.1986, V.Novotný) či aby uvedení časového údaje od do bylo s divisem a s mezerami (1928 - 1935). Redaktor by zase nedopustil, aby na začátku věty byla číslice, aby pět vedlejších vět za sebou začínalo adjektivem „který“, a uměl odlišit rozdíl mezi významem 5 % a 5%. Bývalo...

Ted' je všechno rychlejší a lepější. Pozice technického redaktora zmizela, často i místo redaktorské se kymácí. Když majitel nakladatelství, sekretářka nebo autor posílají rukopis k nějakému „sazečovi“, tak mají představu, že mouchy vychytá on; většina „sazečů“ naopak sází to, co dojde, neboť nejsou od toho, aby něco opravovali, lépe řečeno, záleží na tom, jak mají nastavené svoje macy nebo PC. Výsledky jsou nejlépe vidět při tisku merkantilu nebo inzerátů. V novinách na ně-

jaká pravidla sazby většinou úplně kašlou, mají tam redakční programy (sám si píšu, sám si lámu). Korektorny se sice ještě drží jako relikty minula, ale někdy se ptám, co tam místo čtení všichni ti nešťastníci dělají. Na druhé straně je zase spousta nakladatelství, kde se hledí na dobré sazečské mravy, takže to národní tragédie není.

Může mi ale někdo vysvětlit, proč Spolek českých bibliofilů, který slaví letos sté výročí a jehož posláním je, dle jeho stanov, „budit, pěstovat a rozšiřovat lásku k vzácným a krásným knihám a tiskům, k umělecké grafice a ostatním užitým uměním a napomáhat k jejich rozšiřování a ochraně“, není schopen najmout si nějakého člověka, jenž by přečetl, sjednotil a opravil jednotlivá čísla *Zpráv Spolku českých bibliofilů v Praze*? Jednou uvozovky dobře, pak jen horní, potom "strojové"; jednou závorky kulaté, jindy lomítka; jména na pres; procenta na pres; letopočty s divisem, jindy s pomlčkou, ale s mezerou; jednou „v roce“, podruhé „v r.“; tvrdé mezery; jednou názvy děl kurzivou, podruhé v uvozovkách, potřetí bez zvýraznění...

A nadto v textech občasné blbosti. V posledním čísle 1/2008, v úvodním článku předsedy SČB Martina Dyrynka *Bibliofilské hnutí v Čechách (Geneze, bilace, realita, vize)*, je už název špatný, protože

Dyrynk vztahuje článek na celé území České republiky (což je docela faux pas, protože po Praze jsou bibliofilové nejvíce činní v Olomouci a v Ostravě). Na s. 3 pak píše: *Likvidace soukromého podnikání a další silně negativní změny, které nastaly po r. 1945, s nástupem tzv. „reálného socialismu“, definitivně znemožnily ediční činnost všech malých soukromých nakladatelů...* Pojem „reálný socialismus“ se objevuje v pytydepe komunistických ideologů až na konci 70. let, je to snaha odlišit se od „avanturistických socialismů“ čínského a kambodžského typu na straně jedné a od „oportunistických“ pokusů některých západoevropských KS v podobě tzv. eurokomunismu. „Reálný“ se mělo překládat jako „správný, ten jediný pravý“.

Může mně někdo vysvětlit, proč Spolek českých bibliofilů porušuje permanentně svoje stanovy? Nebo chce sám sebe vyloučit?

P. S.: Teď bez legrace. Neměly by být veškeré tisky Spolku českých bibliofilů, tedy i jejich *Zprávy*, vzorem pro ostatní nakladatele a vydavatele?

Jakub Šofar

- 20/ Starý mlýn, 1912, bar. dřevořez
- 21/ Orání - Oddech, 1913, bar. dřevořez
- 22/ Bruggy, ulice du Roubeau, 1913, bar. dřevořez
- 23/ Cinerárie, 1909, bar. dřevořez
- 24/ Lilie, /1912/, bar. dřevořez
- 25/ Klivie, 1912, bar. dřevořez
- 26/ Margaretky, /1912/ bar. dřevořez
- 27/ Chrysantémy, 1912, bar. dřevořez
- 28/ Z cyklu Dinkelsbühl, /1922/, dřevořez
- 29/ Z cyklu Bruggy, vyšlo 1915, dřevořez
- 30/ Labutě, /1916- 17/, bar. dřevořez

Literatura:

- Arnošt Hofbauer, Japonské umění, in: Volné směry, ročník XII. Praha 1908
- Karlsbader Badeblatt 10.7.1937 – Max Struppe, K monografické výstavě C. Thiemanna V Kunsthalle na Goethově stezce – 26.6 - 23.7.1937
- Kunst des Egerlandes, Eger 1938 – str.120 -121. Edgar Schindler, Carl Thiemanns Farbholzschnitte
- Karlsbader Tageszeitung 26.4.1942 Carl Thiemann-Ausstellung in Karlsbad
- Karlsbader Tageszeitung 27.4.1942 Carl Thiemann-Ausstellung eröffnet
- Karlsbader Tageszeitung 6.5.1942 W.Oswald, Kurzer Gang durch die Thiemann-Ausstellung
- Jahrbuch der Egerländer, Egerland-Verlag Geislingen/Steige, 1964, Text Otto Zerlik, Carl Thiemann, Erinnerungen
- Katalog výstavy – Carl Thiemann, Ostdeutsche Galerie Regensburg, 30.3.-13.5.1973- Text Ottilie Thiemann-Stoedtner, Carl Thiemann, Erinnerungen
- Katalog výstavy – Das Kunstschaffen der Egerländer im XX.Jahrhundert, Stuttgart 1974/str.62
- Klaus Merx, Carl Thiemann, Meister des Farbenholzschnittes, Darmstadt, 1976
- Katalog výstavy – Emil Orlik, Zeichnungen und Druckgraphik von 1889-1932, München, 7.5-1.11.1977
- Katalog výstavy – Carl Thiemann – Sudetendeutsches Haus München 9.11-15.12.1985 Text neznámý autor, Carl Thiemann, Erinnerungen
- Gemäldegalerie Dachau, Dachau 1993, Text Eilsabeth Abress, Birgitta Unger-Richter
- Katalog výstavy - Grafická tvorba německých autorů v Čechách, GU Karlovy Vary, Letohrádek Ostrov, únor-prosinec 1992, text Z.Čepeláková
- Katalog výstavy – Mezery v historii – Polemický duch střední Evropy – Němci – Židé - Češi Galerie hlavního města Prahy, 1994
- Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler-Thieme-Becker, Band 33.str.29
- Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler-Hans Vollmer, Band 4./str.435-436
- Almanach AVU, Praha 1979/ str.97
- Per Amann, Der Holzschnitt. Kirchdorf am Inn, Berghaus Verlag 1988

Kvítky na tubetějce

**Stydlivé řešení okresních novin
aneb Jak řídit něco,
co je od vás daleko čili
Čestmír Čísař
úkoluje Gustava Bareše**

Na počátku 50. let XX. století, jak už jsme o tom psali, musela KSČ ustavit systém, jakým bude na věčné časy řídit zemi. Taková věc se musí vyvinout a ustálit. Navíc se o vedení státu a strany doslova rvali staří a osvědčení bolševici s mladými poválečnými dravci. Trochu ta situace připomíná dobu po listopadu 1989 – buď zkušenosti a vzdělání, nebo mladí a průbojní. A těm kvetla pšenka. Uvidíme to na příkladu okresních novin – byly už pěkně daleko od centrály KSČ v Praze a nedalo se na ně dohlížet přímo, systém začínal bujet. Uvidíme i to, jak se mladí aparátčící už chopili své příležitosti a dovedli jazykem vybíravým pat-

říčně urazit letité a zkušené bolševiky; zatím hlavně ty, kteří na počátku 50. let začali i straně samotné vadit – většinou, pravda, pro svou přílišnou zarputilost, jako třeba ideolog a novinář Gustav Bareš.

Stačilo pár let po únoru 1948, a komunistická strana řídila česká média rukou síce místy trochu chaotickou a překotnou, ale nekompromisní. Řídit Rudé právo, které sídlilo většinou přímo v budově ÚV KSČ nebo aspoň poblíž, nebyl takový problém. Vždyť listu šéfoval vždy jeden z členů vedení partaje. Pokud tomu tak nebylo, tak ho na jednání aspoň zvali. Jenže čím dál od hlavního sekretariátu redakce sídlila, čím víc mezi novináři a tajemníky v Praze bylo krajských, okresních, městských, místních, uličních a kdo ví jakých výborů, tím hůř se KSČ vedlo ovlivňování obsahu listu i jeho politické směřování. Názorně to uvidíme na okresních a venkovských novinách. Následující direktiva pochází z počátku 50. let a instruuje tajemníky v krajích, jak mají s okresními novinami zacházet:

***Návrh dopisu vedoucím tajemníkům KV
KSČ o okresních novinách.***

Vážení soudruzi!

*Únorové i červenové zasedání ÚV KSČ položily
veliký důraz na soustavné rozvíjení masově*

politické práce a na prohloubení práce strany na vesnici. Krajské a okresní výbory strany zajišťují v tomto smyslu v přípravách průběhu žní rozsáhlá opatření.

V souvislosti s tím je třeba učinit i opatření k soustavnému využívání a řízení okresních venkovských novin, jejichž náklad dosahuje celkem půl milionu výtisku týdně a které jsou proto povolány sehrát významnou roli při přesvědčování a agitaci na vesnici a pomoci straně při plnění všech úkolů.

Dosavadní zkušenosti však ukazují, že okresní vesnické noviny ještě nejsou na tyto velké úkoly připraveny, že mají mnohdy velmi nízkou úroveň a dopouštějí se i vážných politických chyb. V poslední době došlo k takovým chybám na Plzeňsku a Gottwaldovsku, kde okresní noviny namísto vytrvalého a přátelského přesvědčování hrubě a urážlivě napadaly dosud neuvědomělé rolníky. Je třeba vidět, že v takových případech hrozí napáchání velikých politických škod, které by bylo těžko odstraňovat.

Vesnické noviny jsou většinou vytvářeny od začátku až do konce jen svým redaktorem, obyčejně ještě přetíženým řadou jiných funkcí a úkolů. Jejich redakční rady se scházejí jen nepravidelně a neplní své úkoly. Bývá to zástupce OV KSČ, který se jejich schůzí nezúčastňuje a nepomáhá správně řídit a orientovat práci redakční rady.

Často malá konkrétnost a přesvědčivost vesnických novin svědčí o tom, že se neopírají o autorský aktiv a širokou síť dopisovatelů s JZD, STS a obcí okresu. I samo vydávání novin je často ohroženo finančními obtížemi, protože nebylo důsledně přikročeno k jejich prodeji.

To vše svědčí o malé péči kterou věnují krajské a okresní výbory strany těmto otázkám. Vzhledem k tomu, že okresní vesnické noviny očekávají v krátké době zvýšené úkoly spojené s průběhem žní a výkupu a že je bude nutné vydávat po určitou dobu i několikrát týdně, je třeba, aby se předsednictva krajských a okresních výborů zabývala v některé z nejbližších schůzí politickou úrovní vesnických

novin, nedostatky při jejich vydávání a projednala otázku využití vesnických novin ve žních a při výkupu. V souvislosti s tím, by měli být prověřeni všichni redaktori vesnických novin a členové redakčních rad a vyměněni ti, kteří se neosvědčili. Předsednictva okresních výborů by měla soustavně určovat úkoly vesnických novin v souvislosti s projednáváním všech otázek práce na vesnici.

Je třeba, aby krajské výbory strany zajistily, pokud tomu tak není, ustavení patronátů redaktorů ústředního a krajského tisku nad všemi vesnickými novinami, které jistě významně pomohou ještě nezkušeným redaktorům v okresech. Měly by také dbát o to, aby byly v krajském časopise KSČ pravidelně uveřejňovány obzory vesnických novin. Do krajského města by měly být svolávány pravidelné porady redaktorů a spolupracovníků vesnických novin, na nichž by KV KSČ zajišťovaly přímou instruktáž redaktorů a členů redakčních rad.

Krajské výbory strany by také měly zajistit důsledné zavedení prodeje okresních vesnických novin. Jen nejtěsnějším spojením se stranou a každodenní péčí orgánů strany o politickou úroveň a účinnost okresních vesnických novin, je možno z nich vytvořit ostrou zbraň v boji za splnění velikých úkolů při přestavbě naší vesnice.

Jak propracovanou masírku, navzdory všem nezdarům a nedotaženostem, dostávali rolníci v době kolektivizace, dokládá následující Situační zpráva o vydávání okresních vesnických novin z října 1951:

Okresní noviny vycházejí ve všech okresech, ne však pravidelně. V krajích Karlovy Vary a Liberec vycházejí v 16 okresech cyklostylované, v ostatních okresech tištěné. Mimo to vydávala většina okresů v době žní, výmlatku a výkupu jedenkrát i vícekrát týdně bleskovky. Náklad jednotlivých čísel OVN se pohybuje cca od 2-3 tisíc výtisků. V některých okresech je náklad větší a dosahuje až 6000 výtisků, jako ku př. na Gottwaldovsku. Většina okresů vy-

dává OVN týdně, některé okresy 14 denně, jsou však i okresy, které je vydávají nepravidelně. Ku. př. v olomouckém kraji vydal okres Bruntál v době od 22.V.1951 do 15.9.1951 pouze dvě čísla, okresy Litovel, Šternberk, po 4 číslech, Hranice, Kojetín a Olomouc po 5 číslech.

Úroveň OVN se proti loňskému roku vcelku zlepšila a zájem o ně se na vesnici zvýšil. Vesnické noviny se obracejí čelem k vesnici a nezabývají se již převážně všeobecnými otázkami, nesouvisejícími s problematikou vesnice.

Dosud se však nestaly v plné míře účinným nástrojem přesvědčování a agitace na vesnici. Jejich základní charakter je často informativní, uváděné příklady nahodilé, nesoustavně sledované a hodnocené s hlediska hlavních úkolů zemědělské politiky a neopírají se o přímé spolupracovníky a dopisovatele z vesnice. Z tohoto důvodu zůstávají OVN mnoho dlužny zejména otázkám třídního boje na vesnici.

Okresní vesnické noviny jsou řízeny nejčastěji jednotlivcem, který ovšem nemůže splnit úkoly široké masové práce. Složky NF nevyužívají OVN jako prostředku pro soustavný styk se zemědělci a nepomáhají k získávání dopisovatelů a nestarají se o ně.

Tento nezáměr okresních funkcionářů je základní příčinou nepravidelného vydávání i politických a organizačních nedostatků. Dosavadní zkušenosti ukazují, že řídicí orgány, které byly ustaveny dohodou zúčastněných složek o vydávání OVN na poradě MIO ze dne 8.5.1951, kde byla také jasně vyznačena jejich činnost, nepracují jako celek.

Ústřední komise pro řízení OVN, jejímiž členy jsou zástupci ústředních složek schází se z iniciativy JSČZ (Jednotný svaz českých zemědělců, předchůdce JZD, pozn. aut.) a program připravuje a zajišťuje jen zástupce JSČZ. Úkoly, které je třeba provádět pomocí ostatních členů po linii jednotlivých složek, nejsou dostatečně zajišťovány a o jejich plnění není pak zástupce JSČZ vždy informován.

JSČZ jako vydavatel pak neví, jak jsou zajišťována a plněna usnesení ústřední komise

po linii ostatních složek, ku př., jak je zajišťována finanční otázka, spolupráce s KNV, ONV a pod., na vydávání novin v okresech a krajích. Stává se, že jednotlivé složky korespondují o vydávání a řízení OVN mezi sebou (ku př. změna vydavatele na Kladně, otázka placených redaktorů, žádost o další finanční částku na vydávání OVN a pod.), místo aby tyto věci projednaly přes krajské komise, nebo ústřední komisi.

Za této situace není pak ústřední komise pro řízení OVN nejen pracovním celkem, ale pozbývá i svého celostátního charakteru, jelikož její usnesení jsou zajišťována jen zástupcem JSČZ.

Stejná situace je v důsledku toho i v krajských komisích pro řízení OVN, ztížená ještě o to, že zástupcem krajské komise je taktéž zaměstnanec JSČZ, který většinou úkoly řízené OVN v rámci kraje nezvládl a na víc je ještě zaneprázdněn dalšími úkoly JSČZ a pomocí od ostatních členů komise ani od KV JSČZ se mu nedostává. (Tak k u př. sekretariát KV JSČZ v Praze neučinil zatím pro vydání OVN nic jiného než že na základě pokynů z ústředí JSČZ svolává porady redaktorů. Krajská komise se šla jen jednou a to přede žněmi. O jiné systematické organizační práci v řízení OVN není možno mluvit.) Zájem sekretariátu KV KSČ o vydávání OV v pražském kraji se dosud projevil v tomto smyslu, že na požádání KS JSČZ vyšle na poradu redaktorů OVN svého zástupce, který však o vydávání OVN není v pražském kraji dosud nic známo. Důsledkem nečinnosti krajské komise pro řízení OVN v pražském kraji je skutečnost, že do dnešního dne nebyly nad jednotlivými OVN ustaveny patronátní redakce přesto, že jsou zde daleko větší možnosti, než v ostatních krajích.

Na krajském sekretariátu v Jihlavě se o vydávání OVN zatím nikdo nestaral a všechny úkoly byly zcela ponechány okresům. Krajská komise nevyvíjí činnost a situace ve vydávání OVN v jihlavském kraji charakterisuje porada redaktorů dne 14.t.m., která byla zcela nepřipravena a nezajištěna, přítomný zástupce kult. prop. odd. sekretariátu KV KSČ

nezasahoval do diskuse a neřekl ani, co je potřeba udělat pro zlepšení vydávání OVN. Teprve na přímý dotaz zástupce JSČZ odpověděl: „Budeme se starat o OVN, ale nejdříve si musím zjistit, jak vypadá plán KV KSČ, aby mohla být otázka OVN dána na pořad.“ Při poradě redaktorů v brněnském kraji přítomní dva zástupci sekretariátu KV KSČ neměli do diskuse jediné připomínky. Krajské komise nemají tak přehled o finanční stránce vydávání OVN v jednotlivých okresech a nesledují, jak jsou rozdělovány částky, na okresy připadající.

Stagnace krajských komisí pro řízení OVN se projevuje v práci okresních redakčních rad. Okresní redakční rady jsou sice nominovány, ale nepracují. Buď se neschází, nebo jen nepravidelně, ne vždy před vydáváním čísla, nemají plán práce pro náplň novin, nezískávají dopisovatelé, neřídí organizaci distribuce, finančního zajištění a inkaso neprovádí. O tyto úkoly se redakční rada jako celek ve většině případů nestará. Následkem toho náplň OVN určují a provádějí jedinci, kteří často nemají dost zkušeností z práce s novinami a neovládají dostatečně zemědělskou problematiku. Tím jsou noviny informativní, všeobecné a mnohdy s vážnými politickými chybami.

Funkcionáři okresních složek nejen, že nespolupracují v redakční radě, ale odmítají často i veškerou pomoc. Ku příkladu redaktor OVN v Bruntále již od dubna žádal o pomoc práci okresní redakční rady OV KSČ, ale dosud se žádná náprava nestala. Na okrese Šternberk jsou funkcionář OVN toho názoru, že OVN jsou na nic a nikterak se na práci s nimi nezúčastňují. Redaktor OVN v N. Strašecích zaslal pro slíbený článek do OVN za ředitelem HD, na sekretariát OV KSČ, byl však tajemníkem OV KSČ odbyt slovy: „Zavři dveře.“ Redaktor říká, že se OV KSČ o vydávání novin vůbec nezajímá.

V důsledku tohoto nezájmu předal JSČZ v některých vydávání OVN jiné složce, ta je však ihned podřídila svým zájmům – ku příkladu okresní vesn. noviny v Klatovech sice

vydává JSČZ, řídí je však HD. Všechna čísla jsou však zaměřena výhradně k výkupu a to se stanoviska pracovníků HD. Nečiní se rozdíl mezi JZD a ostatními obcemi, nemluví se o práci zemědělců, o členských schůzích JZD, o pomoci strany a masových organizací, o vesnických boháčích, ale sledují a jen procenta a vagony. Noviny se ptají, proč MNV v Točnicku nepostavilo řádnou žňovou komisi, přikazují, aby rada MNV ve Skránčicích okamžitě vypracovala plán výmlatu, za splnění dodávky chválí organizační pracovníky HD a uvádí k tomu i tabulku pořadí organizačních pracovníků v denním přírůstku a rovněž tak pořadí jednotlivých skladů.

Splnění výkupu je především úspěchem HD, nejvyšší ještě pracovníků lidové správy.

Stejně tak, jako náplň OVN, je nedostatečně postaráno o hospodářskou stránku vydávání OVN, distribuci a inkaso.

Částky k vydávání novin jsou rozdělovány nahodile, bez řádného ujištění celkové finanční situace. Zcela nedostatečné je inkaso z prodeje jednotlivých čísel. Oběžník hospodářsko-sociálního odd. JSČZ o tom, že JSČZ nemá inkasovat částky z prodeje způsobil, že sekretariáty OV JSČZ bez dohody o dalších opatřeních odmítají jakoukoliv spolupráci při prodeji a okresní nár.výbory tuto povinnost nechtějí převzít. Náklad na OVN stoupá proto neúměrně před inkasem. Na př. v pardubickém kraji činí dosavadní náklad cca 32.000,- Kčs., vybráno bylo však jen 49.000,- v olomouckém kraji činí dosavadní náklad 270.000,-, vybráno bylo cca 16.000,- okresy nezacházejí s poskytnutými penězi s péčí řádného hospodáře a domnívají se, že každý účet bude jim placen. JSČZ v Rýmařově žádá KNV na další vydávání částku Kčs 50.000,- v Kladně jako vydavatel tamních vesnických novin tiskne přímo na noviny „zdarma“.

Závažným nedostatkem, způsobeným stejnou nejasností, je otázka distribuce. Je postaráno nejvýše o rozesílání výtisků do obcí, jak jsou noviny kolportovány v místě, o to se již zpravidla nikdo nestará. Stává se, že celá zásilka zůstává u předsedy JZD, nebo MNV. Ale

ani rozesílání do obcí není všude věnována dostatečná péče. ONV ve Slavkově rozděluje výtisky do obce takovým způsobem, že na př. pošle jednou 300 a po druhé 70 výtisků do téže obce. Ale ani postup ONV v Táboře nelze označit za správný. V tábořském okrese vydal ONV několik bleskovek, m.j. o vyhlášení krajské a okresní soutěže. Protože tyto bleskovky nebyly ihned vyvěšeny, přinesly ONV č.22 upozornění, že okresní nár. výbor bude pranyřovat v novinách ty obce, které bleskovky ihned nevyvěsí a že vydová důsledky z liknavosti odpovědných činitelů.

Všechny tyto závažné nedostatky jsou způsobeny tím, že úkoly, směřující k řízení ONV, jsou roztržštěny zajišťovány jednotlivci, často podle jejich vlastní úvahy, bez ohledu na dohodnuté směrnice.

Taktéž pomoc patronátních redakcí je stále nedostatečná a spočívá v občasném vydávání Obzorů ONV v denním tisku a v pomoci patron.redaktorů při vydávání ONV v několika okresech. V některých krajích nemají patronátní redaktori dosud žádné okresní noviny, v jiných pak byli najmenováni bez předchozí dohody s redakčními radami a tak se stává, že patroni nezajíždějí do okresů a nejsou ani k tomu vyzýváni. Do schůzí redaktorů se redaktori krajského tisku na vyzvání KV JSČZ dostávají jen v malém počtu.

Zároveň je třeba se zabývat otázkou placených redaktorů. ONV redigované placenými redaktory, se ve většině případů neliší od ostatních ONV, naopak, některé všeobecné nedostatky u těchto novin ještě více vynikají. Neplacení redaktori poukazují na tyto skutečnosti a dožadují se rovněž zvláštní odměny za vedení novin. K tomu přistupují i nejasné výklady o náhradě skutečných výloh neplacených redaktorů, především cestovného. Sekretariát KV JSČZ v Liberci podal návrh, aby místo placených redaktorů byl přijat zaměstnanec, který by se staral o vydávání novin v celém kraji.

Tento návrh nebude možno řešit samostatně, jen z hlediska dosavadní situace s placenými redaktory, nýbrž v rámci celé finanční

otázky dalšího vydávání ONV a rozhodnutí o odměnách redaktorů.

K odstranění všech těchto nedostatků je třeba najít řešení, jak důsledně uskutečnit dohodu o vydávání ONV z 8.5.51, především jak upevnit řídicí orgány a zajistit plnění a kontrolu jejich usnesení všemi účastnými složkami. V souvislosti s tím je třeba jasně stanovit odpovědnost za vydávání, zajistit tuto odpovědnost, a vyřešit všechny finanční otázky včetně odměn redaktorů a nákladů na řídicí orgány. Funkcí řídicích orgánů v ústředí i krajích rozšířit tak, aby mohla zajistit všechny předpoklady pro vydávání ONV a odstranit dosavadní nedostatky. Ústřední komise by za tím účelem vydávala cyklostylovanou korespondenci na pomoc redaktorů ONV, kterou by sestavovala podle usnesení z porad ústřední komise k tematice náplně a zároven i podle prohlídky čísel z posledního období. Otiskla by příklady a přinášela postupně rozbor a průzkumy všech ONV. Krajské komise by zajistila pravidelné aktivity redaktorů ONV.

Zároveň je třeba také znát, budou-li ONV vycházet v zimě a jaká je současná finanční situace.

Proč je tohle všechno pro nás zajímavé – díky podobným materiálům je totiž pěkně vidět, jak vzniká systém řízení; a to nejen v komunistickém státě... Stejně analýzy by bez problémů mohly vzniknout, a také vznikají v nadnárodních korporacích nebo prostě všude tam, kde už nestačí jenom obyčejný systém nadřízených a podřízených, ale kde už musí fungovat určitá samostatnost.

Samostatnost znamená v takovém případě vlastně spíš zodpovědnost – ÚV KSČ se rozhodlo, že za okresní noviny převezme zodpovědnost vždy příslušný okresní výbor strany. 26. ledna 1952 „zadal“ toto směřování Čestmír Císař z oddělení propagace a agitace Gustavu Barešovi, který v té době vedl propagaci strany a byl dlouholetým šéfredaktorem Rudého práva.

Soudruh Šulc mi dnes předložil přiložený návrh na úpravu vydávání okresních vesnických novin, vypracovaný podle připomínek, dohodnutých na poradě u Tebe. Podle mého i jeho názoru návrh má ještě nedostatky, nad kterými je nutno se zamyslet.

Okresní vesnické noviny jsou významným nástrojem masové politické práce a především agitace na vesnici. S tohoto hlediska má na nich naše strana, která nyní přebírá řízení agitace pevně do svých rukou, mimořádný zájem. Jsme přesvědčeni, že je proto správné a nutné učinit okresní výbory KSČ spoluvydavatelé okresních novin. Tak je tomu také v Sovětském svazu. A mluví pro to i dosavadní zkušenosti, kdy politické řízení okresních novin bylo věcí různých, často i podivných komisi nebo dokonce jednotlivců.

V návrhu je tato otázka řešena polovičatě a – jak říkával Lenin – „stydlivě“. Okresní výbor má schvalovat redaktora, má vyslat své zástupce do redakční rady, ale před masami se má skrývat a nebyť uváděn jako spoluvydavatel! To se mi zdá nesprávné, zvláště také s ohledem na dokončované usnesení o závodních časopisech, mezi jejichž vydavateli stranická organizace figuruje.

Mají-li mít okresní vesnické noviny dobrou úroveň, musí se o ně okresní výbor starat, projednávat jejich práci, dávat jim politické směrnice pro vedení kampaní. Vedoucí tajemník OV by si měl zvat redaktora a projednávat s ním plány čísel, dávat mu podněty a pod. Zkušenosti vesnických novin na př. okresu Nový Jičín, kde OV řídil práci redakce a kde úroveň novin byla příkladná, to potvrzují. Argument, že se okresní výbor KSČ má starat o „všechno“. Co se děje v okrese, tedy i o okresní vesnické noviny aniž je jejich spoluvydavatelem, se mi nezdá dostatečný. Je jasné, že záhlaví „Vydává ONV, OV JSČZ a OV KSČ“, zvýší pocit odpovědnosti našich okresních funkcionářů vůči vesnickým novinám, nehledíc k zásadní otázce stranického řízení agitace.

Je tu také nebezpečí, že bude-li okresní vesnické noviny vydávat ONV, spolu s JSČZ,

stane se z nich namnoze oběžník místo bojového nástroje naší agitace.

Prosím Tě, já i soudruzi z odboru tisku, abys znovu uvážil uvedené okolnosti, po případě je přednesl organizačnímu sekretariátu jako naše připomínky k návrhu.

Gustav Bareš v té době už působil v sekretariátu strany v silném oslabení, což je vidět i z toho, že dříve obávaného bolševika tady už úkoluje v té době stranický junior kohoutovského stříhu Císař. Není divu, Bareš byl už odepsaná figura, vrcholila totiž jeho kauza kritiky na Seiferta. Bareš si u Ivana Skály objednal negativní kritiku na Seifertovu novou sbírku Píseň o Viktorce. Zdrčující kritika byla stranická msta za Seifertův výrok ve vinárně roku 1949, kdy řekl, že vidí raději francouzského básníka zvracet, než sovětského skládat verše. Ve vinárně u stolu sedící Jiří Taufer ale Seiferta za protisovětský výrok udal. Po agresivní kritice Ivana Skály se Seifert odmlčel. Musel se písemně omluvit za svůj výrok a ministr informací Václav Kopecký na dalším potrestání netrval. Gustav Bareš byl ale neústupnější, chtěl Seiferta odstranit z veřejného života úplně a svůj postoj podával „jako důkaz neúchylnosti svého pojetí kulturní politiky“. Roku 1952 byl ale odvolán ze všech politických funkcí a „uklizen“ do Ústavu dějin KSČ, kde působil v letech 1955–1963. Později přednášel na Fakultě osvěty a novinářství Univerzity Karlovy, kde byl od roku 1966 řádným profesorem a děkanem. Roku 1968 během pražského jara se dožadoval politické rehabilitace. Za počátek „deformace socialismu“ považoval rok 1952, kdy byl odvolán. Ničeho se nedočkal a roku 1970 byl vyloučen z KSČ a vyhozen z univerzity. Tady se teprve jeho cesty s Císařem pomyslně setkaly – také jeden ze symbolů pražského jara skončil po roce 1970 v ústraní.

Připravil
Martin Groman

Barbora Baronová:

Voní lipenka

Barbora Baronová vychodila
nejednu vysokou školu, žije si
na volné noze, vyrábí reklamy,
píše, rediguje, překládá (taky
pracovala jako učitelka
angličtiny v Indonésii)... Hraje
na housle v několika hudebních
seskupeních, píše poezii, prózu
i drama – 29. září v Divadle
v Řeznické proběhla obnovená
premiéry její krásné hry Hořké
mandle s Lubou Skořepovou
v hlavní roli.

Kamínky tiše

bílá hladivá voda
jak abatyše
(2003)

Prameny vodní

láska je voda
a ticho kolem
protékám polem

(2003)

Copak teď dělají tvoje dlaně

komupak na břicho sypají písek
Ještě si ze srdce vzpomínám na ně
tak velké a krásné
pulsovaly
jako když přitiskneš ruku
koňům na skráně

(2004)

Léto

Je ve mně sněhu
jak v prosinci
Mrazivé krupičky cinkají
o komory
a radost mám!
Vplouvám do závěje

(2003)

Cikády

Jenom praskání cikádích nožek
a křídélek šustot
osvěží oči slané horkem
Tour de France
pod mandarinkovníky

(2003 - Porto)

Voní lipenka

Větvemi šepotá jak
housličky. Ztenka

(2003)

Smuténka smutnička

blesky a hromnička
praskání meruněk
To hřmí jádérka
a prší šťáva z plodů

(2000)

Pod černavý bez

Když si stoupneš pod černavý bez
uvidíš při slunovratu skřítky
jak sbírají sléz
Oděni do brokátu
s nahatými lýtky

A na vrbě když upleteš z proutků snop
naplní se ústa Bohu
Pak je ale utop
Jinak řekne vykotlaná pustá
Už víckrát nemohu

(2004)

Noc

Za temných přílivů moří noce
na dně jámy sedí ponurý stařec
vousy má smotané v provázky
a bičem pohání ovce

Úzkostně vcházejí do moře
a spásají černé chaluhy
stařec se v klubíčko stočí
a kápě mu zakryje slepé oči

Hladinou ozve se náhle
měkké zabučení, táhlé
stařec zas bičem zapráská
a ovečky vrací se domů

(2004)

Kradmo se za tebou dívám uličkou Pasova

Nohy máš sloupovým
já ústa z olova

(2004 - Pasov)

Tichounce mlhou

jelenů brodí se stádo
Kopyty tonou

(2003)

Jablůňka jabka pohodila

do trávy mokravé
 Dechem je poval podzim časný
 Do lísek neskládané
 jsou celé mokvavé
 A kmotra mrazu- smrtka bílá
 opadáanky porazila
 Do hlíny sešli jako lidé
 Prostí
 též chutní červům

(2004)

Je ve mně ticho

jak v polích po klekání
 Havrani vzlétli

(2003)

Klepe v mrazu cosi země

to jsou mrtví nepohřbení
 do ořechů noří dlaně
 mají pohled slepé laně

(2004)

Divé metlice

Vlasiska ze skořice
 Čarodějnice

(2003)

pražské kolo celostátní soutěže v interpretaci vlastního textu
 vítězi 1000 Kč na ruku a postup do finále (1. cena 30 000 Kč)
slam.praha@centrum.cz, www.slampoetry.cz, 732 / 35 56 14

SLAM POETRY

20.10. NoD, Roxy
 Dlouhá 33, Praha 1, www.roxy.cz

Strž (velký recenzní prostředek)

Obžaloba průměrných pánů z Mnichova

Za Británii Neville Chamberlain, za Francii Édouard Daladier, za Německo Adolf Hitler a za Itálii Benito Mussolini. Už jen jména v učebnici, předměty parodie a literatury faktu. A právě díky tomu i postavy, jejichž obrysy jsou v našich myslích zahaleny mlhou, jsou nadpozemské (nebo spíš podpozemské).

Ve svém novém historickém románu *Mnichovský přízrak*, který popisuje okolnosti pro Československo osudné a pro Západ ostudné mnichovské konference, se Georges-Marc Benamou rozhodl na základě studia dobových svědectví přiřadit těmto jménům charakter, které nejsou nijak ploché, a snad se i blíží skutečnému předobrazu.

A najednou Hitler dostává ve své panovačnosti a výbušnosti mnohem hroživější, ale i děsivě plíživější vyznění. Pro příklad: k nejsilnějšímu okamžikům románu patří scéna, kdy Daladierův poradce Leger obhajuje československé pozice, ale Hitler ho neposlouchá, ruší, baví se s ostatními, aby posléze vyšlo najevo, že Legera neposlouchá pro jeho barvu pleti. S „negrem“, jak Hitler říká, se přece bavit nebude.

Naopak Mussolini je sice také diktátor, jen o něco starší, ale Hitlerovým pochodům přece nerozumí. Schizofrenně se před ním drží na pozoru, snaží se ho nerozčítit, ale zároveň si uvědomuje, že k němu nacistický pohlavár vlastně vzhlíží, a současně si Ital snaží zachovat postavení zprostředkovatele, rozumného diplomata.

Chamberlain má anglické způsoby, věří tomu, že domluvit se dá se všemi, má zásady, kterých se pevně drží, ale mimo ně je schopen čehokoliv.

Přestože je u nás jako hlavní zrádce československých občanů vnímán právě Chamberlain, román je vlastně obžalobou čtvrtého účastníka konference – francouzského premiéra Édouarda Daladiera. Benamou se ptá, jak mohl pohrbit tak těžce a dlouhodobě budované spolenectví se zemí uprostřed Evropy? A dává si odpověď: pro-

tože byl obětí své omezenosti, svých ambicí, touhy po popularitě, ale zároveň tak snadno podléhal tlaku autorit. A tuto obžalobu se spisovateli daří postupně překládat přesto, že vypravěčem událostí je Daladier sám. Pravda, už s odstupem mnoha let, v roce 1968 (jako jediný z účastníků válku přežil), avšak stále nežijící ničím jiným než těmi pár hodinami v Mnichově, které mu sice přinesly na několik týdnů a měsíců pozici zachránce evropského míru, ale které ho ve výsledku stály politickou kariéru i čest. V románu je skvěle vylíčeno, jak sám se sebou bojuje, jak si nechce přiznat vlastní selhání, jak se snaží v pozdějších letech zoufale napsat knihu, která by ho očistila, ale nedaří se to úplně stejně, jako se mu nedařilo formulování projevu v letadle, kterým tenkrát letěl z Mnichova. Protože už tehdy nemohl pro svou zradu najít argumenty. A když vystoupil z onoho letadla a překvapily ho jásající davy, které celou historickou pravdu pochopí až při blitzkriegu, nemohl si neulevit: „Ti volové!“.

Právě psychologické motivace jednotlivých politiků oživují knihu, která jinak vychází z doložených svědectví a faktů, v napínavý a chytrý politický thriller (byť se všem známým koncem), který zvláště v českém

Benamou tolik nepoužívá literárních zbraní a ne náhodou chtějí jeho román zfilmovat Miloš Forman a Václav Havel. Vypráví totiž spíše klipovitě epický příběh s jasným začátkem i koncem...

prostředí funguje i proto, že náš národ hraje v románu a v dějinách konference svou významnou roli (tragickou a obětní, což nám vyhovuje). A při čtení se nemůžete ubránit i otázce, zda stále o osudu světa nerozhodují takhle průměrní pánové.

Benamou tolik nepoužívá literárních zbraní a ne náhodou chtějí jeho román zfilmovat Miloš Forman a Václav Havel. Vypráví totiž spíše klipovitě epický příběh s jasným začátkem i koncem, pro film klíčové pak bude představit i obrazem charakteru účastníků a jejich vnitřní pochody, ale i tady Benamou vychází filmařům většinou vstříc.

A scénu, kdy před francouzské představitel těsně po konferenci přichází pro rozsudek nad svou zemí dvojice do té doby ignorovaných českých vyslanců, si lze na plátně představit se vši její silou a razancí. Rozhodně by měl takový film větší umělecký potenciál než jiný Havlův chystaný počín, snímek Odcházení, podle stejnojmenné divadelní hry.

Zbyněk Vlasák

(Právo)

Georges-Marc Benamou: *Mnichovský přízrak*, nakladatelství Paseka, 2008

Tentokrát má na mušce prostředí nemocnice a seznamovacích, resp. partnerských služeb.

Jeho pojetí nemocnice je tak „vtipné“, až nevěrohodné – opravdu jsou lékaři politováníhodní jedinci, které ženou vpřed jejich neurózy a obsese? Tak tomu dozajista není.

Znovu trapný humor Pavla Torcha

Jednou, a dost! chce se člověku zvolat nad druhou knihou P. Torcha. Čtenář v ní nenajde nic jiného než to, co ho znudilo už v prvním dílku Zvláštní význam palačinek. Ztřeštěné situace, nevěrohodní hrdinové, únavný humor. Tohle není psaní, ale série gagů – možná by P. Torch udělal dobře, kdyby svůj text nabídl nějakému cirkusu.

Literárním kmotrem bude nejspíš J. K. Toole, ovšem tam, kde Toole čerpá z amerických reálií, Torch se „neohroženě“ pouští do reálií českých. Tentokrát má na mušce prostředí nemocnice a seznamovacích, resp. partnerských služeb. Jeho pojetí nemocnice je tak „vtipné“, až nevěrohodné – opravdu jsou lékaři politováníhodní je-

IDEÁLNÍ PARTNER

HLAVNÍ STÁNKA

KONTAKT

DRUHÝ PARTNER

O NÁS

ČASTO POKLÁDANÉ DOTAZY

DOPISY KLIENTŮ PŮJČOVNY

ETICKÝ KODEX

DOKTOR ZÁDRHEL ODPOVÍDÁ

PIŠTE NÁM

IDEÁLNÍ PARTNER PRO ZVÍRÁTKA

DOKTOR ZÁDRHEL ODPOVÍDÁ

Můj partner po mě chce, abych se depilovala. Vyrůstající chloupky mi pak ale škrábají o spodní prádlo a svědí to. Pomohl by mi partner z půjčovny? *Ilena*

Samozřejmě, Ilenko. Náš partner vás buďto odborně depiluje tak, že vám chloupky už nikdy neporostou, nebo vám vysvětlí, jak skvělé je chodit „na ostro“, případně vás bude lochtat sám! Všechno záleží jen na vás!

Můj partner je profesionální voják. Když je na misi, nemůžu se ho dočkat, když přijede, nemůžu se dočkat, až zase odjede. Pomohl by mi partner z půjčovny? *Jarka*

Jarko, samozřejmě. S našim partnerem zjistíte, že ho zrovna tak nesnášíte, když je s vámi, a nemůžete se ho dočkat, pokud je pryč.

Pane doktore, taký si myslíte, že ženským jde jenom o peníze? Nemohla by partnerka z půjčovny? *Milane*

Máte naprostou pravdu, Milane. S ideálním partnerem máte tu výhodu, že přesně víte, co za své peníze dostáváte.

Je mi přes sedmdesát let, ale pořád si připadám moc mladá na to, abych byla sama. Pomohl by mi partner z půjčovny? *Františka*

Františko, jestli vám dobře rozumím, pomohl by vám partner výrazně mladší, abyste si mohla připadat adekvátně starší? Obrátte se na půjčovnu!

Pane doktore, můj partner po mně chce anální sex, mně se ta představa ale hnusí. Pomohl by mi partner z půjčovny? *Janička*

Jednoznačně, Janičko. Můžete si objednat partnera z půjčovny, který s vámi nebude provozovat naprosto žádný sex.

Je mi třináct let a mám vážný vztah se spolužákem ze třídy. Chce mít se mnou sex, já si myslím, že na to máme ještě dost času. Zároveň ho ale mám ráda a chci mu vyjit vstříc. Nepomohl by mi partner z půjčovny? *Lucie*

Určitě, Lucie. Partner z naší půjčovny, který bude předstírat vztah s tebou, udrží tvého přítele v dostatečné vzdálenosti, než dosáhneš zralosti nutné podle zákona k provozování sexuálního styku. Můžeš nám poslat kontakt na své rodiče nebo zákonné zástupce, kteří budou pravděpodobně plátcí našich služeb?

© Pavel Torch 2007 email: info@ja-idealni-partner.cz

To je totiž ten problém s Torchem: celková nevěrohodnost jeho spisování.

dinci, které ženou vpřed jejich neurózy a obsese? Tak tomu dozajista není. – Recenzent by rád touto cestou pozdravil zdravotnický kolektiv III. všeobecné nemocnice v Praze, kde se nedávno podrobil operaci srdce. Nu ano, podmínky tam snad nebyly úplně ideální, personál se je však snažil překonat docela jinak, než jak si to představuje P. Torch. Věrohodnost popsaného prostředí seznamovacích služeb si recenzent nedovolí posoudit, protože s nimi dosud neměl tu čest.

To je totiž ten problém s Torchem: celková nevěrohodnost jeho spisování. Co si máme s jeho řetězem humorných situací počít? Máme přistoupit na to, že život není než absurdní groteska? Že na sebetragičtější okamžiku se dá najít komický aspekt? A že neexistuje nic takového jako pěkný, vyvážený partnerský vztah? – Kde se tohle ironizování všeho a všech zastaví, musím se ptát?

Trapným momentem knihy je také motto, opovážlivě vypůjčené od britského autora H. Kureishiho. Autor si snad chtěl dodat jeho použitím punc světovosti, ale rád bych ho ujistil, že se mu to nepovedlo. Ne, všechno ten jeho trapný humor je jenom a jediné český, stejně jako přihlouplé situace a připitomělé postavy. Přesah Torch nemá, nezná. Nutkavě popisuje jenom realitu. A protože máme co dělat s posměvákem, výsledek může být jenom takový, jaký je: realita, které se musíme smát.

Zkrátka nesmysl, ve kterém se žádný smysl nedá najít.

Pavel Karman

Znovu důvtipný humor Pavla Torcha

Kdo si přečetl prvotinu P. Torcha Zvláštní význam palačinek, musel se ptát: Jestlipak se Petra uzdravila? A co hlavní hrdina, vyzrál natolik, aby jí dokázal odporovat? Jakpak to asi dopadlo s těmi opičkami? Podařilo se rozvinout ten podivuhodný propletenec motivů – psychologicko-logopedických, milostně-návistných, emigrantsko-vlasteneckých, které nám autor představil v Palačinkách? V Ideálním partnerovi se s postavami prvotiny znovu sejdeme a opět jsou ozvláštněny Torchovým ztřeštěným humorem. Jedna vtipná situace stíhá druhou, autor nás ve své vynalézavosti nenechá vydechnout. Jestliže v jiných žánrech se smějete skrze slzy, s Torchem se smějete skrze smích.

Zvláštní pozornost si zaslouží prostředdí, v němž se příběh odehrává. Jde o chirurgickou kliniku, v druhé části knihy o půjčovnu partnerů. V obou případech Torch projevuje překvapivou znalost reálií, která z něj dělá nenápadného českého Haileyho (kdyby Hailey uměl být vtipný). Není v současné literatuře mnoho knih, které by dokázaly představit nemocniční prostředí s takovým porozuměním.

Nebyl by to ovšem Torch, aby se nesoustředil na mezilidské vztahy. Jeho vyličení lékařského personálu jako frustrované inteligence, hnané vpřed svými neurózami a obsesemi, má ke skutečnosti mnohem blíže než všelijaké televizní seriály, které se na doktory tak rády zaměřují. Naproti tomu u popisu vztahů v půjčovně partnerů jde o ryzí literární průkopnictví: Torch tu podnikl zajímavou sondu do rozvíjejícího se sektoru v oblasti služeb, o kterém toho mnoho nevíme.

V jejím sebetragičtějším momentu se dá ale najít komický aspekt. A i když úspěšný partnerský vztah nejspíš neexistuje...

Klíčem k pochopení Torchova kouzla je zřejmě věrohodnost jeho popisů. Fraškovitost knihy kupodivu posiluje její realistické vyznění. Čtenář je po jejím přečtení ochoten připustit, že život není než absurdní groteska. V jejím sebetragičtějším momentu se dá ale najít komický aspekt. A i když úspěšný partnerský vztah nejspíš neexistuje, přesto se o něj máme pokoušet.

Díky Torchovu humoru se čtenář nenásilně dostane k přesahu knihy. Je jím alegorická moralita, že přes všechno nesmyslnost se v našich životech ukrývá zrnko smyslu. Třeba už jenom v tom, že ten smysl stále ještě hledáme.

Petr Parkman

Paradoxně je tak Katyň blíž opačnému extrému. Jako by se Wajda naopak bál prožít jednotlivé osudy naplno. Když začnete s některou postavou cítit, kamerou uhne jinam.

Wajdův „dokument“ o Katyni

Povinnost je splněna, Poláci mají svůj film o Katyni, o osudovém masakru, o řádění sovětské NKVD, která na jaře roku 1940 pistolí zezadu do hlavy popravila na 25 tisíc představitelů polských elit – důstojníků, učitelů, umělců... O události, ze které se Poláci nevzpamatovali dodnes.

Dvaosmdesátiletý Andrzej Wajda natočil, co slíbil. Jako první vůbec se filmově dotkl, jeho slovy, „hnisající, otevřené rány polské historie“.

Když jsem ale poprvé slyšel o režisérově záměru zobrazit tenhle zločin skrz osudy žen, kterým se synové, manželé, otcové i bratři z lesů poblíž Katyně nevrátili, trochu jsem se bál přílišného sentimentu. I proto, že mezi mrtvými byl i Wajdův otec a mezi ženami marně čekajícími doma Wajdova matka.

On měl zřejmě stejné obavy a snažil se co nejdůsledněji zůstat nad věcí. Slz i smutku tu moc není. A vše je prokládáno dennodenní statečností, snahou dozvědět se pravdu, ale přitom režisér nezapomíná ani na jedince svého národa odvrácené na špatnou stranu.

Paradoxně je tak Katyň blíž opačnému extrému. Jako by se Wajda naopak bál prožít jednotlivé osudy naplno. Když začnete s některou postavou cítit, kamerou uhne jinam. V půli filmu se takhle zaměří na pro diváka zcela neznámou Agnieszku, aniž by ji nějak zakotvil, prostě se zničehonic objeví na plátně a my musíme dlouho přemýšlet, jak s ní naložit, čímž Wajda ztrácí nejen naši pozornost ale i trpělivost.

Vyšla mu z toho zkrátka mozaika. Hlavní postavou tak není polský důstojník Andrzej, ani jeho žena Anna, ani nikdo jiný, ale ve výsledku masakr sám. A z hraného filmu se tak stává spíše dokument.

Ať už to bylo chténé, či nikoliv, působivosti to filmu příliš neubralo. Jednak proto, že událost pod heslem Katyň je síla sama o sobě, a jednak proto, že Wajda prokázal svůj filmařský cit pro symbolické vyjádření utrpení v sevěření dvou velkých národů.

Geniální je už úvodní scéna, kdy se dvě skupiny Poláků setkávají uprostřed mostu, ti ze západu utíkají před útokem Němců, ti z východu před Sověty a snaží se navzájem přesvědčit, že to, před čím unikají, je zrovna oni, je větší hrozba. Spor dopadne víceméně nerozhodně: nacisté staví tisíciletou říši a komunisté přicházejí na věčné časy.

Skvělé jsou i momenty, kdy jedné z postav, manželce v Katyni zastřeleného generála, ukazují propagandistický film o odhalení masových hrobů nejdřív v roce 1943 Němci a poté skoro stejné obrázky

hned po válce i Sověty. Jen komentář je jiný. Mimochodem v obou případech jí kromě záběrů předloží k podpisu i spolupráci. Skvělé jsou i z dobových záznamů a deníků odkoukané detaily: třeba půlení polských vlajek Sověty, zahazování bílých pruhů a oslavování zbylé červené. Nechybí i pro katolickou zemi nezbytné odkazy k víře.

A samozřejmě zobrazení samotného masakru je natočeno se syrovou přesností, sovětská výrobní linka na mrtvolu děsivě působivá, zůstává v hlavě ještě dlouho po skončení filmu. Východisko Wajda nenabízí, tenhle masakr se stal, a co se stalo, už nejde odestát. Lékem snad pro Poláky může být jen film sám.

Zbyněk Vlasák
(Právo)

Katyň, režie: Andrzej Wajda, Polsko, 2007

Deset básní

Deset vět

o Ladislavu Puršlovi:

Narozen 7. května 1976 v Roudnici nad Labem.

Bráno od výtvarníka k čiré lásce jeho pracovní aktivity dnes sahají od spravování depozitáře Sbírek umění devatenáctého století v Národní galerii přes redakční práce v Centru biblických studií AV ČR a UK-ETF po různé ediční počiny.

Rád hraje amatérské divadlo, čemuž odpovídá i výběr zaměstnání.

Je členem královskovínohradského klubu Alva, přivítal by návrat k monarchii založené na podobném systému.

Má kladný vztah k dobrému vínu, bylinným likérům nad 40 %, k francouzským katedrálám, židovské mystice a záznamům snů.

Zvláštní potěšení má ze zážitku spojení hudby a krajiny.

Rád by v poezii dospěl k vyváženosti sdělení, formy a jazyka, i proto nevlastní řidičský průkaz, chodí často pěšky a bos.

Za největší z radostí světa považuje dětský úsměv a dobře nacpanou dýmku.

Pro nepředvídatelnost výsledku a intimní práci s kovem obdivuje hlubotiskovou grafiku.

„Uran a Pluto v prvním domě, když se vedou za ruce, to je teprv legrace...“

Deset básní Ladislava Puršla:

Existují pro mě pouze cesty
po stezkách srdce.
Jen po takových cestuji
a projít je po celé jejich délce
je jedinou hodnotnou zkouškou, kterou znám.
A tak po nich cestuji
a bez dechu se dívám.

(Carlos Castaneda, *Učení Dona Juana*, ed. Reflex 1992;
/Cesta poznání Indiánů kmene Yaqui/)

Po vlnách vlna vlnou k vlně
nese se k břehu blízkost blízká
nebe se stře a tře a blýská

Po zemích chodí noci
ve vlasech vlasy vlasem vlají
zdá se mi že se mi sny zdají

(Egon Bondy, *Básnické dílo, Pražská imaginace*)

Stačí jen slovo

Pojmenuj, můžeš-li, svůj stín, svůj strach
a změř mu obvod hlavy,
obvod svého světa, a můžeš-li,
vyslov je, to slovo katastrof,
máš-li odvahu rozbít to ticho
utkané z němého smíchu – máš-li odvahu
bez napomáhačů rozbít tu kouli,
přetrhnout tu nit,
zcela sám, zcela sám, a zasad' tam své oči
a slepý pojď vstříc noci,
pojď vstříc své smrti, která tě nevidí,
sám, máš-li odvahu rozbít tu noc
dlážděnou mrtvými zřítelnicemi,
máš-li odvahu bez napomáhačů
sám nahý vyjít vstříc matce mrtvých

uprostřed jejího srdce spočívá tvá zřitelnice

poslouchej, volá tě: mé dítě,
poslouchej, volá tě tvým jménem.

(René Daumal, *ze sbírky Protinebe, básně z let 1924–1931, vyd. nakl. Cahiers Jacques Doucet 1936.*)

Jsem tady, nevím jak dlouho,
musím umřít, nevím kdy,
putuji a nevím kam –
při tom všem je mi docela dobře,
i když sám nevím proč.

Den vychvaluj až navečer,
ženu až bude po smrti,
meč po bitvě,
led až když po něm přejdeš řeku,
svět nevychvaluj dřív, než vystříváš.

Hřeb drží podkovu
a bez podkovy se neobejde kůň,
bez koně muž,
bez muže hrad,
bez hradu zem.

(Anonymní německý autor z 12. století. Překlad Ivan Wernisch.)

O zářivé neproniknutelnosti znaků

Na hieroglyfu byl pták, ale nebylo možné
zjistit, zda se vznáší, či je přibit světelnou
osou na prázdné nebe. Po staletí jsem se
marně snažil to písmo přečíst. Na sklonku
svých dní, kdy už nikdo nemohl věřit, že se
něco rozluští, jsem pochopil, že pták četl zá-
roveň mě a netušil, zda se ta postava na po-
chroumaném hieroglyfu vznáší, či je přibita
světelnou osou na prázdné nebe.

(José Ángel Valente, *V kořenech světla ryby, Fra 2004, odd. Třicet sedm fragmentů /1971/*)

ZNÁŠ DÁLKU? JÁ JI ZNÁM. NA STROPĚ,
PLNÉM MUCH,
v ohyzdné světnici mám jazyk přilepený.
Je parno v ulicích, jak olej hustý vzduch,
kdosi se zasmál. Pes. Pomalá chůze ženy.

Jde, kolébá se, jde a svírá koleny,
bílými koleny a stehny naše mozky.
Znáš dálku? Já ji znám. Proměny, proměny,
déšť trhá plakáty a stírá barvy. Trosky.

Z okna mám vyhlídku na pivovarský dvůr.
Tajemné jeskyně a ve dne sudy. Sudy.
Je ráno, drhnou zem. Lucerna mrtvých
můr.
Znáš dálku? Já ji znám. A znám ji ve všem
všudy.

(Ivan Blatný, *Melancholické procházky, Básně, Atlantis*)

Ne odvážné
básně
ale lahodnost
jemný sluch
ovčí jekot
dál jde dál
zhášená pochodeň.

(Georges Bataille, *Vnitřní zkušenost / Metoda meditace, Dauphin 2003*)

Reflexe

Až budu malý
Skřivánek skloněný nad deštěm
Ozárí mě
Budu se smát mokrý jako myš

Už bude
V ohybu ulice
Jen ohromení

A my se vezmeme
Dole
Na nebi potoka

Ruce spojené
Od minulosti k budoucnosti
Zprůhlední
Jako smějící se děti

10. března 1954, pro Nadine

(Gérald Neveu, báseň je zastoupena v antologii Bytosti schopné zemřít, Francouzští prokletí básníci 20. století, nakl. FRA 2008)

Byla dvě slunce
tenkrát navečer.
„Zdálo se mi,“ řekla,
„jak stojím na zápraží
a maminka
mě volá na zahradu,
že jsou dvě slunce na obloze.
A já jí povídám,
jak je to divné,
že se mi už zdálo,
jak spolu stojíme
právě na tomto místě
a nad obzorem
dvě slunce jako matnicí
prosvítají.“
A my tam stáli,
živí, skuteční,
tenkrát navečer,

kdy na Vrchem
dvě matná podzimní
zapadala slunce.

(Zbyněk Hejda, Blízkosti smrti, oddíl V Horní
Vsi, KDM 1992.)

Na prahu dní

Na prahu dní
nemít a mít
žádná přání
jenom dlaní
přesýpat sních
posbírat z trávy
průzračný třpyt

Nemít a mít

Nemít a mít
napsala mi
horkou dlaní
do skryté dráhy
vlna se vrátí
dotkne se hlavy
průzračný třpyt

Nemít a mít

(Oldřich Janota, Sešité, Indies Records 1997)

Světlo**Ladislav Puršl**

Když nechám na noc rozsvíceno,
zvedne se v koupelně voda
a odchází z pokoje oknem.

Jednou se na chvíli zastavila
a dívala se, jak vypadá slunce,
když oddechuje, spí.

S úsvitem ji prozradily
mokrý stopy u pelesti,
jako by tu někdo byl,

nebo tam dál možná stála,
když ti z vany po okrajích
přetékalo ráno světlo.

z připravované sbírky Remington pod kredencí

Mediální (po)věstník

Kultura na krajnici

A jsme zase u toho: Co bylo dřív – slepice, nebo vejce? Nabízejí média to, co lidé chtějí, nebo lidé (zpětně) chtějí to, co jim média (nejprve) nabídnou? Jak je to s tou bulvarizací – je důsledkem, nebo příčinou klesajícího trendu prodejnosti a čtenosti tištěných médií? Podle článku na serveru Česká média, který shrnul základní fakta a bolístky tohoto tématu, se budoucnost příliš růžově netváří: pozornost čtenářů se tříští čím dál tím víc (Jaroslav Plesl – Lidové noviny), prodejnost i čtenost tiskovin klesá (Martina Vojtěchovská – Marketing&Média), a přesto vznikají další kvanta nových a nových titulů. Ovšem pozor, zdání klame – trh se nerozšiřuje, ale pouze zahušťuje (Petr Casanova – nakladatelství RF Hobby) nově vzniklými tituly, které jen kopírují zaběhnuté modely. Čím víc takových titulů, tím víc se pak pozornost čtenářů tříští. Trochu to připomíná ony magické a reklamně zprofanované stovky televizních kanálů, na které se lákali odpůrci digitalizace a set-top-boxů. Paráda, bude z čeho vybírat! chtělo by se zavýsknout. Omyl; se vzrůstající nabídkou samozřejmě roste i procento krávovin v celkové nabídce. Vybírat je tedy sice z většího objemu, to však a priori neznamená větší nabídku kvalitních, nebulvárních programů/tiskovin.

Pod čarou: Jednou z možností, jak mohou časopisy reagovat na klesající trend prodaných nákladů i čtenosti, je pak podle Plesla větší nabídka obrázků. A tak časáky budou obrázkové, barevné a zábavné (jako ta televize) a zábavnější a ještě zábavnější, až budou nejzábavnější na světě. A bude jich víc a víc a ještě víc, až jich bude nejvíc na světě (jako ta televize?). A pak přijde čas, kdy skončí ten svůj jepičí život, neb podle zákona zachování energie, když nějaké tituly vzniknou (nota bene podobné těm existujícím), jiné musejí někde jinde zaniknout (jako ta televize?).

Což pouze poukazuje na zdravý vývoj na trhu – kdysi dávno nám jeden moudrý fakultní mentor prozradil, že když na trhu tiskovin za rok zanikne pět titulů, je to naprosto v pořádku. Vzruch by mohl nastat naopak v případě, pokud by žádné tištěné médium nezaniklo. Takže se zase nic tak zvláštního neděje, chtělo by se říct.

Ale děje. Bulvarizuje se o sto šest, info-tainment svou všudypřítomností nasazuje laťku všem médiím, veřejnoprávní nevyjímaje, a pomalu se stává normou všech zpravodajských pořadů. A v celém tomhle mumraji, který pořád zrychluje a zrychluje, jako by přestával být slyšet pláč drobet pomlácené Kultury. Dáma v letech, která se ale i přesto nevzdala úplně; jen se stáhla poněkud ke krajnici a v případě potřeby zapne výstražná světla a vrazí svou korouhev do rukou těch několika málo periodik, která se ještě drží nad vodou a lapají po dechu. Tak snad to na té krajnici ještě chvíli vydrží, než ji smete nějaký („post-postmoderní“) šílenec.

Skončil festák na Sázavě. A teď sport

Kvalitou, resp. spíš nekvalitou přenosu rozhlasových vln jsem jednoho odpoledne byla donucena bloudit v éteru a hledat stanici, která bude poslouchatelná – a k uchu se mi donesl útržek z „pohodového českého rádia“. A zrovna ze zpráv. Bezva, aspoň si poslechnu, co se kde stalo. No to jsem si zase dala... Nejdřív jsem vůbec nevěděla, která bije – normálně se totiž zprávy vysílají v CELOU nebo kdo se jó chce odlišit, hodí je do éteru pět minut před. I tak se ale člověk ještě pořád může zorientovat, kolik je asi tak hodin. Nikoliv v tomhle případě; v některých věcech jsem sice stará konzerva a na odtikávání vteřin před celou nedám dopus-

tit; znělka zpráv v 18.52 už ale byla trochu moc. To už si fakt soukromě rozhlasoví mocipáni dělají, co chtějí?

O samotných zprávách jsem si radši ani žádné iluze nedělala, což se nakonec ukázalo jako správné. „Dnes odpoledne skončil Sáza-vafest u Kácova. Na letošní ročník jednoho z nejvýznamnějších festivalů na české hudební scéně se sjelo XY návštěvníků. A co je nového ve sportu?“ Co se s ukončeným festákem stalo tak závažného, že se dostal až do hlavních zpráv „v celou“ ... ehm ehm..., jsem se nedozvěděla. Nejspíš jenom to, že zprávaři neměli po ruce jinou událost, která by se stala a byla natolik důležitá či zajímavá, že by ji gatekeeper pustil dál, až úplně nejdál, do éteru.

Pod čarou: Vlastně se nestalo nic tak závažného, svět se nezbořil, pásy ve Škodovce se nezastavily a i v té české mediální továrně to dál chrčí a vrčí, chroustá a prská. Otázka kvality mediálního produktu – na rozdíl od toho ze škodováckých pásů – je ovšem trochu na pováženou. Upadne-li roomstru kolo, nedejbože v úprku po dálnici, znamená to především technický problém, hrozen nováckých novinářů a večer pak možná střípek do mozaiky zlého a bekaného světa, který je plný havárií, požárů, krádeží, tunelování, přejetých kočiček, borců-na-konců a dalších fujtajblíků. Na druhou stranu je ale naprosto jasné, co se má v takovém případě dělat a jak problém řešit: Opravit kolo.

Pokud se ale dostane do éteru zpráva typu skončeného festáku-a-jako-co-z-toho?, zpráva bez jakéhokoliv závěru nebo aspoň předpokládaného důsledku, který by pro mě jako pro posluchače mohl z toho všeho vyplynout, vůbec nic se nestane. Maximálně tak nějaká Komorádová bude chvíli prskat a otre se o rozhlasovou stanici ve svém (Po)věstníku, ale to je asi tak všechno. Ještě chvíli, a budeme si moct na zprávaře hrát sami; bude stačit pozorovat cvrkot kolem, vybrat si, co se nám bude líbit, namluvit si

to (např. „V modrém kontejneru na tříděný odpad jsem dneska ráno našla další prázdnou sklenici od okurek. Podle paní Dojáčkové, která ví o každém šustu na sídlišti, v tom má prsty patnáctiletý Patrik N. z pá-tého patra, který se takto vymezuje vůči společenskému systému, rodičům – úspěšným lékařům a starší sestře Anetě, která ho nutí vynášet odpadky.“) a pak už jenom vy-věsit na svoje síťov(an)é stránky. V 17.53.

Toho bohdá nebude, aby reklama neprosákla všude

Onehdá jsem listovala víkendovou přílohou jednoho nejmenovaného deníku (má svojí placené reklamy všude dost, tak co bych mu přidávala vodu do mlýna) a zběžně pročetla rozhovor s jednou nejmenovanou českou herečkou (a ta zase díky svému talentu žád-nou reklamu na stránkách kulturně-spo-lečenského měsíčníku ani nepotřebuje). Roz-hovor sám o sobě nic moc, daleko zajíma-vější byla kurzívní větička, která se krčila na samém konci rozhovoru. Děkujeme pražské kavárně... (ani mě nehne, abych té kavárně tady dělala reklamu) za poskytnutí prostor pro fotografování. Věta sama o sobě by v mediálním diskurzu měla vést spíš k pláči; přesto jsem se nad ní královsky pobavila. Z celkem čtyř fotek byla totiž kavárna zachycená na dvou a z toho na jedné pouze v podobě sotva třímilimetrového okraje křesla, které na celé fotce (detailu hereččina rozmilého kuk-obličejce) vyčuhovalo.

Aby to nedopadlo jako s těmi Jezinkami – podej prst a sežerou celou ruku. Protože bude-li chtít jedna (kavárna), budou chtít příště další (kavárny, obchody, městské par-ky, správa veřejné komunikace či osvětlení, veřejné záchodky apod.) Copak to je nor-mální, aby se v tisku pod každým plkem zmiňovala kdejaká kavárna, kde se novinář

s dotyčnou osobou setkal? Ale když už to te-dy musí být, šlo by to i jinak – třeba do pe-rexu nenápadně vpašovat větu typu „S he-rečkou XY jsme se setkali v kavárně ZŽ, kde jsme si povídali o FŇ-BŽ...“. Třeba. Nebo ta-ky ne.

Pod čarou: Z redakční praxe odhaduji, že větičku si vydupali sami provozovatelé ka-várny – a vlastně ani moc dupat nemuseli, benevolence českých novinářů totiž dosa-huje míry často až nezvykle vysoké. „Proč žádný novinář nenapiše článek o tom, kam tečou peníze z veřejných zakázek, a hlavně proč tečou tam, kam tečou? Tedy do no-na-me firmy kdesi z Vysočiny, která už podob-ný projekt zpracovávala třikrát předtím a vždycky ho vypracovala špatně, ale po-čtvrté ho stejně dostala? Protože její ředitel je švagr starostovy dcery, proto...“,“ slý-chám kolem sebe poznámky tohoto typu. Připouštím, že podobnost obou témat je ry-ze náhodná a poněkud vzdálená. A přece: společným jmenovatelem budiž dichoto-mie stavu novinářského. Na jedné straně se o nich mluví jako o čtvrté moci ve státě, na straně druhé hopkají, jak mocní mocipáni pískají.

A proč je tedy tak málo novinářů, kteří by článek o tocích veřejných financích na-psali? Protože by jim ho žádné noviny neo-tiskly (možná tak ještě Britské listy,) – pro-tože redakce novin si zase pod sebou nebu-dou podřezávat větev. Vztah novinář-politik (byť regionální) je spíše symbiotický než ja-kýkoliv jiný, což vysvětluje mnohé. Jen ten písnot kavárny a tancujícího reportéra po-řád ne a ne pochopit. Nebo že by v tom byla „jedna ledová káva se šlehačkou zdarma“?

Bav se a při tom zři svou budoucnost

Na internetu se dá najít snad opravdu všechno. Nedávno jsem tam zase něco lovi-

la, když tu na mě vypadl odkaz na firmu, která se – jako jedna z mnoha – rozhodla vydělávat na neustále se zvyšující touze lidí po zábavě. Kdepak nějaká odpovědnost! To je pořád TV show sem, soutěž ve skákání v pytli s vyšitou fajfkou tam, tu můžete strávit báječné odpoledne plné legrácek a vtipků v oddělení s počítačovými hrami v mega-shopping-centru, tu si můžete společně s já-nevím-s-kým zapět chytlavé a veselé melodie, kde jinde než na plácku před mega-shopping-centrem.

Lidé se chtějí bavit! Politika, vážná celospolečenská témata – koho to zajímá....? Možná tak ještě samotné politiky a jejich mediální poradce, aby vymysleli, jak se lidem (rozuměj na televizní obrazovku) dostat ještě víc pod kůži. A tak o šou není nouze skutečně nikde. Vlastně se všichni pohybujeme v permanentním divadélku, které na svém programu střídá jednu komedii za druhou – i když ty jsou ve své podstatě velmi tragické nebo alespoň poněkud hořké.

Pod čarou: Tak ta firma, která prodává zážitky, vám s klidem Angličana nabídne, že si u ní můžete koupit dvouhodinové popovídání o minulosti, přítomnosti a hlavně budoucnosti a že tím můžete udělat radost osobě blízké a ještě bližší, až úplně té nejbližší. Kdo by odolal – vždyť dělat radost je tak krásné! A navíc kdo by nechtěl slyšet, jak ho letos čekají velké kroky směrem kupředu doprovázené velkými změnami k lepšímu, jak se může příští rok těšit na dobré zprávy ze zaměstnání a v partnerském vztahu ho čeká klid, láska a porozumění.

A to všechno za pouhých patnáct stovek, včetně DPH! Tomu říkám kšeft! Když jsem naposled (a zároveň poprvé) využila služeb paní Karetní Věštkyň, vzala si za to dvě stovky. Hodinu jsme si povídaly, ona v natáčkách a zástěře, u stolu s vyšívaným ubrusem, v kuchyni, kde vonělo kakao. Dost dobře si nedovedu představit, že bych

zaťukala na dveře, zamávala paní před nosem dárkovým poukazem s nápisem ZÁŽITEK – VĚŠTĚNÍ a pak dárci, od kterého bych poukázku dostala, líčila, jak extravagantní a nezapomenutelný zážitek to byl! Tak si říkám, kdy konečně takovéhle firmičky dosáhnou fantasmagoriálního stropu a kdy nastane onen okamžik, kdy trh zatroubí na poplach a zreguluje se natolik, že udělá CHLAMST! a bude po ptákách. I po kšeftění s tak vážnou věcí, jako je věštění z karet.

Poetické okénko...

... říjnové pootvírám nejistě a na řetízky; to víte, dneska si nemůžete být jisti ničím. Ani že podzim bude skutečným podzimem; že slova, co platí dnes, budou platit i zítra; že podaná ruka bude natolik silná, aby zvedla padlé; že „pravda“ znamená pro všechny totéž; že ticho je skutečným tichem. Aspoň že víme, že nádech je aktivní, výdech pasivní a duch absolutní.

Vzdech

Můj duch, sestro ticha, ty s čelem podzimním,
jeseni, skropená pihami rusými,
k tuláckému nebi tvých očí andělských
tryská ze dna zahrad melancholických
vodotrysk věrný, k Azuru vzlykající,

k říjnovému nebi, jež jasné, bledolící,
mlčky se zrcadlí ve velkých bazénech,
na jejichž hladinách v agonizujících snech
listí sem snesené rýsuje chladné stopy
a dlouhým paprskem jde odlesk slunce žlutý.

MALLARMÉ, Stéphane. Překl. František Hrubín. Z webového portálu Malý koustek poezie (www.kpz.wz.cz)

Kateřina Komorádová

Potlučení

stačí málo – koupit špatný šampón
sundat si tričko
učesat se
dotknout se těch správných míst
probíjíš
a pak už si jen třít
otlučený prst
plných dvě stě dvacet
skoro jako o zásuvku

stačí málo – přitisknout se při tanci
vtéct do sebe průzorem
nasát vůni kolínské
dotknout se těch správných míst
a pak už si jen třít
otlučenou plíci
na srdce si nedosáhli

Kateřina Komorádová: Potlučení

Přelud

Po bradavkách klouže
pěna,
téměř mořská,
lůno božské Venuše,
v jeho představách je černovlasá,
skrytá pod hladinou,
před sebou,
tiskne k sobě nahá stehna,
možná až příliš křečovitě.
Neměla bys být tak nepřístupná,
oblý bok svádí k doteku,
pleť sálá touhou
a klín ženskostí,
chtěl by jej vzít do dlaní,
hníst,
tvarovat
jako každé ráno na kruhu
římskou amforu,
s glazurou zaschlou až k ránu.
Klopí oči,
víc než ona,

pod hladinou propadlá,
místo zorniček čajové svíčky,
uvnitř rozpražený
a v dlaních prázdno.
Zase usíná sám
se svou černou Venuší
v zorničkách.

Zdál se mi sen

a v něm mě můj velký bratr krákal za vlasy
v prstech mu zůstávaly černé chomáče
asi jako pomsta za všechny
co se nebránili
rval je ani to nebolelo
asi jsem to necítila
asi ani nevím jaké to vůbec je
něco cítit
zdál se mi sen
a v něm mě můj velký bratr učil znovu říct
byla to moje chyba

a pak mě krákal za vlasy
zvláštní bylo že mi hned dorůstaly
dlouhé černé chomáče
i když ta černá není přírodní
kamarádka říkala že velký bratr ve snu
představuje rozum
třikrát sláva Freudovi
Jungovi
a všem ostatním co se svezli na vlně psy-
choanalýzy
o rozumu skalpujícím sám sebe neříkala nic

Jak můra, co páchá harakiri

o rozpálenou žárovku,
narážím na vlastní limity
položené jako v novém bytě
lino
a akrylát v rohu ještě nestihnul zaschnout,
když zvečera
polámaná

a s ukopnutým palcem o vyvýšený práh
snažím se rozžnout.

Díváš se na mě tak nějak nepřítomně
jako slepec v gumových rukavicích
a v otevřené knize mého těla
nečteš už několik dní,
ani se nesnažíš
a já je počítám
na století.

Se spálenými křídly
páchám harakiri,
když tě pořád ještě prosím.

S nataženou rukou

do ulic
odvracím tvář
nazpět kdy ještě stálo za to
věřit
s mámou si číst
a táty se ptát
před světem se nehrbit
a za každou cenu znát odpověď

ptám se denně
denně se vracím
denně prohrávám
denně ztrácím

dospělým měl by být do vzpomínek
vstup zakázán

Na výstupech

na zkoušku
posouváš hranici
vkusu
a s ní i vlastní
limity,
co si ještě můžeš dovolit
pod vedením těch,
co mají posun už dávno

za sebou.

Až s vertikálou
zařiznutou v dlaních
posuneš a přiznáš
životu,
že vyhrál.

Svíčky

Nemůžu spát,
tak jsem si zapálila svíčku.
Čajovou, na stolku hned vedle naklíčeného bambusu
ve váze.

Dívám se do plamene
a představuji si jeho blýskot v zorníčkách.
Když jsem byl malá, nesměla jsem se dívat do ohně.

Zakázala mi to doktorka,
na neurologii, kvůli tikům.
Mrkáci pannu bych tehdy strčila do kapsy.

Svíčky? Neexistuje.
Táborák? Zapomeňte, páni rodičové, možná tak buřta
z klacku, ale dívat se? Ani nápad.

Nedívám se rodičům, že poslechli.
Na jejich místě bych nejspíš udělala to samé.
Pro dítě jen to nejlepší, a to v tomhle případě
byla rada

a pilule každý večer před spaním.

S čudlíky na mokřích vlasech
napojená na přístroj
myslím na táborák a doufám, že si to z toho monitoru přečte,
paní doktor.

Vždyť kdo jiný by o tom měl vědět víc
než ona, šest let študovaná.

Nemůžu spát,
tak jsem si zapálila svíčku.

Čajovou, abych se nebála.
S pachutí hruškového džusu na jazyku
znovu zkouším vzít za kliku,
jestli jsem nezapomněla klíč v zámku,
a pak si uvařím čaj,

nad ránem,
s uřvanými ptáky v sídlištní zeleni
pod oknem.

Jen ty dveře pořád mlčí.

Extase československého filmu: Filmová reklama Vlasty Buriana

Vlasta Burian byl ve dvacátých, třicátých a čtyřicátých letech mimořádnou osobností československého kulturního života, jeho výraznou předností byl však také ekonomický potenciál. V oblasti tržního hospodářství, které z hlediska ekonomiky charakterizovalo období první republiky a následného protektorátu, byla důležitým opěrným prvkem reklama. A král českých komiků (mimochoodem toto přívěsk mu z reklamních důvodů na konci 20. let vymyslel spolupracovník Emil Artur Longen) Vlasta Burian byl vzhledem ke své všeobecné popularitě žádaným objektem reklamy.

Burianův reklamní potenciál ležel ve čtyřech hlavních oblastech působení: propagaci vlastního divadla, propagaci vlastních filmů, propagaci sportovních výrobků a propagaci spotřebního zboží. Ve všech těchto souvislostech Burian zákazníkům připomínal také svoji osobu, jednalo se tedy zároveň o jakési self promo.

Jak prozíravým podnikatelem byl tento český herec, nám může dokumentovat využití vlastní scény. Divadlo Vlasty Buriana se

od roku 1930 nacházelo v budově Báňské a hutní společnosti na rohu Lazarské a Vo-dičkovy ulice, dnes tam sídlí divadlo Komedie. V komplexu kolem svého divadla (současná Pasáž Vlasty Buriana) zřídil jeho principál také dílny, ateliér, módní salon a vlastní biograf Vlasta, kde se třikrát denně promítaly jeho filmy a americké grotesky.

Burianova reklamní činnost v oblasti vlastních filmů pak měla dvě odnože. Tou první byly specializované plakáty anoncující jednotlivé snímky. Příkladem mohou být plakáty k filmům U snědeného krámu a Zlaté dno.

Druhou kategorií propagace filmové tvorby byla specializovaná reklama ve filmových a kulturních periodících. Burianova fotka se tak objevovala na obálkách filmových programů nebo uvnitř časopisů typu Filmový kurýr. Do Filmového kurýra posílal Vlasta Burian také speciální pozdravy.

Propagačním materiálům obvykle dominuje Burianova tvář a viditelně zvýrazněné jméno populárního komika, a to i v případě, že ve filmu nehraje hlavní postavu (U snědeného krámu). Plakát ke snímku po-

dle románu Ignáta Herrmanna je spíše výjimečný, neboť v ostatních reklamách na své filmy se Burian objevuje většinou sám.

Reklama byla v tomto ohledu nezbytnou součástí obchodní strategie, neboť talentovaný komik plnil kina. Už jeho první zvukový film C. a k. polní maršálek zaznamenal úspěch nejen v Československu, kde vydržel v kinech déle než soudobé zahraniční hity, ale i v německy mluvících zemích. Burian, který uměl z rodného Liberce velmi dobře německy, hrál totiž v první polovině 30. let také v německých verzích pěti svých filmů, a jeho herecký projev byl proto znám i za hranicemi. Právě longenovská fraška o falešném polním maršálkovi producenty přesvědčila, že do Burianových filmů se vyplatí investovat.

Jestliže v roce 1931 natočil dva filmy (plus jejich německé verze) a v roce 1932 tři, pak na vrcholu své filmové popularity v roce 1933 se objevil ve čtyřech snímcích – Pobočník Jeho Výsosti, Revisor, Dvanáct křesel, U snědeného krámu. Filmový rok 1933 však nepřinesl takové zisky jako léta předtím. Jednak na Československo plně dopadla

celosvětová hospodářská krize, jednak náročné látky (tři snímky vznikly podle klasické literární či divadelní předlohy) nelákaly široké obecnost tolik jako Hadimrškové nebo falešní maršálkové. Pokles návštěv v biogramech se nedotkl pouze Burianových filmů – od roku 1933 se pravidelně snižoval i celkový počet snímků vyrobených v Československu a tento trend se zastavil až v roce 1937.

Burian se proto rozhodl věnovat více divadlu a jeho filmová plodnost postupně klesala. V roce 1934 natočil dva filmy, o rok později pouze jeden (plus jeho německou verzi). A v roce 1936, kdy si prožily největší prvorepublikovou výrobní krizi také produkční společnosti a filmové ateliéry, neuvedl Burian v premiéře žádný celovečerní snímek. Dalším snímkem byly až Tři vejce do skla, které se poprvé promítaly v září 1937.

V mezidobí let 1935 a 1937, kdy Burian netočil celovečerní filmy, přesto jeden titul ve filmografii tohoto herce nalezneme. Jedná se o třiminutový reklamní snímek s názvem Tři muži na silnici (slečnu nepočítaje – 1935). Jednalo se o propagační film společnosti Baťa, v němž vedle Buriana vystupovali Čeněk Šlégl, Hana Vítová a hokejista Josef Maleček.

Na silnici automobil málem srazí cyklistku (Vítová), k nehodě však nedojde. Řidičem vozu je Josef Maleček. Na místo přijíždí další vůz a v něm Vlasta Burian a vzápětí se objeví také strážník na motorce (Šlégl). Všichni pak svorně chválí spolehlivost pneumatik na

Poslední Burianův okupační film **Zlaté dno**, vyrobený 1942. Další devět let – díky dvěma totalitním režimům – nenatočil náš nejpobornější komik ani metr filmového materiálu.

svých dopravních prostředcích; neopomenou však zdůraznit také jejich láci. Snímek končí záběry kutálejících se pneumatik firmy Baťa.

Pod režii filmu je podepsán F. Šestka, což byl pseudonym šesti mladých filmařů (mj. Elmar Klos), kteří tvořili reklamní filmy pro zlínský koncern. Film byl produktem zlínského studia FAB (Filmové ateliéry Baťa) a kvůli exportu byl obdařen také německými titulky.

Burianova filmová tvorba se nadále rozvíjela zvolna, po jednom filmu natočil v letech 1937 a 1938, v období 1939 až 1942 uvedl vždy dvě premiéry. Nižší kvantita v tomto případě znamenala vyšší kvalitu – v této době vznikly například snímky Ducháček to zařídí (1938), U pokladny stál (1939), Katakomby (1940) nebo Přednosta stanice (1941).

Z hlediska dobového pohledu na reklamu je zajímavý snímek Zlaté dno (1942), který byl vůbec posledním Burianovým titulem uvedeným před rokem 1945. Film pojednává o úspěšném papírníkovvi Cyrilu Putičkou který neotřelou propagační politikou (ke každému nákupu přidává zdarma vždy jeden reklamní dáreček) dokáže v Praze vybudovat prosperující papírnictví.

V roce 1933 vzniklo 35 celovečerních filmů, v roce 1934 jich bylo 31, o rok později už pouze 23, v roce 1936 celkem 25 a teprve v roce 1937 se jejich počet navýšil na 44.

Adéla Irma Miencilová Hostinou pole

Hostinou pole

Úplňkem pole rozprostřeno
Je po žních a prší
Na hroudovitě pole
Předchozích lánů
Teď čeká na setbu a čeká a čeká
Vrány nevrány
Havrani nehavrani
Prší

Prší a prší
Lhali mi
Tato podzimní setba
Je jen pro zvané
Přísliby draka
Přísliby chrlení ohně
Nahnědlé hroudy země
Ve dřívě
Smaragdové ulici rozžehnou lampy
A zase je zhasnou

Přísliby chrleného ohně
Přiletí na křídlech hada
Do smaragdových čtvrtí
Čtvrtí hojnosti
Slétnou se
Přiletí
A odletí
Až na podzim
Lhali mi
Potomci deště

O chrlení ohně
Tato hostina je jen pro zvané

Stmívá se
Po žních už málo zbylo

Spletla jsem se
Na podzim se neseje
A vrány a zobáky
Toto je má
Poslední večere
Poslední hostina
Pro nezvané do tmy

Pád

Tím pádem snášíš
Se někam do někam
Padáš
I když se zdá
Že to snad není možno

Padáš
I když touto vzduchoplavbou
Zdá se že obrán
I o tu trochu pohodlí
Která je krtkům, ptákům a červům dána

Válíš se takto zatvrzelý
Bezostyšný
Zatím co jiný postojí

Zraněný
Zatvrzelý
Nesvůj
Neměkký

Válíš se takhle bezostyšně
V bolesti

Padáš mi někam do nebes?

Zatímco jiný
Posedí
Postojí
Poleží
Ty mi padáš
Mezi prsty

Zatvrzelý, znova mě zapleť do své zádumčivosti.

Vždyť já také padám

Poruba

Ztvrdlá zčernalá země
Hrouda na ulici

Neděle odpoledne
Po dešti

Ze čtvrtého patra
Slyším klavír

Z ulice odnaproti housle
Jinou ale stejně smutnou melodii

Tramvaj nejede a tak půjdu
Jednu zastávku pěšky

Zbytek zimy
Nikde nikdo
A jedovatý kouř z cigarety

Zahluší tu úzkost ještě v zárodku?

Cvičný diktát

Zbyněk byl obyvatelem Přibyslavi, i když dříve měl byt v Bydžově. Jeho bratr Zbyšek bydlel v Bylanech. Zbyněk nebyl moc bystrý, neměl v příbytku skoro žádný nábytek, zato na louce za domem spásal dobytek všelijaké byliny, zejména několik statných býků požíralo babyky. Kolem se proháněly kobyly a flirtovaly ale spoň se zbylými býky, protože hřebci nejsou ve vyjmenovaných slovech a Zbyněk je dal přestěhovat na statek v Hrabyni.

Zbyněk slyšel tím, že měl u Volyně mlýn, v němž architekti plytkými vlasy přímo plýtvali. Když jednou černé mraky plynuly po obloze závratnou rychlostí, spolykal Zbyněk tolik pelyňkového likéru, že slyšel sbor plyšáků zpívat státní hymnu a několikrát vzlykl. Pak svázal lýkem lyže a s holými lýtky a lysou hlavou se vydal na cestu.

Několik dní se nemyl. Myslel si, že to nikdo nepozná, ale mýlil se. Neustále ho obletoval hmyz, také jedna myš se ho věrně držela. Hlemýžď, který se k němu na jedné mýtině nachomýtl, se hned pro jistotu začal zamykat ve svém domečku. „Tohle by můj kamarád sumýš z mysu v Normandii nevydržel,“ říkal si hlemýžď. Za Kamýkem potkal Zbyněk Přemysla z Litomyšle, který jím bezohledně smýkl do trávy, až se chmýří z pampelišek rozdmýchalo. „My nic,“ hlesl Zbyněk. „Já ti dám mykání,“ obořil se na něj Přemysl, „zaplatíš mýto, tohle je soukromý pozemek!“

Už za tmy narazil Zbyněk na Spytihněva, který na cestě z Pyšle klopytál mezi py-

ry, na zádech pytel s netopýry. Snad že moc pil a že se ve Zbyňkových vlasech třpytil pyl, vytáhl před ním Spytihněv pyšně svůj pyj. „Tohle si odpýkáš,“ rozčepýřil se Zbyněk, „měl bys zpytovat své svědomí ty kopyto.“ Spytihněv ohrnul pysk. Ani ho nenapadlo se pýřit, protože se domníval, že jeho kvality musí ocenit i naprostý slepýš.

„Divný synek,“ zabručel Zbyněk. Šaty mokré od trávy stále neusychaly, protože bylo sychravo. „Takhle sychravo nebývalo ani na Sychrově,“ říkal si. Už měl docela hlad, protože syrový sýr ho rozhodně moc nezasytil. Část nasyslených zásob sýra navíc v Bosyni nasypal sýrkům, kterým ho ukradl bezohledný sýček. „Syčák,“ sykl Zbyněk.

Z vysokého stromu to všechno pozoroval výr a divil se těm cavykům. „Vy-, vý-,“ zavýlo v dáli vyžle (plemeno loveckého psa nebo přeneseně pes-strašidlo, v žádném případě však hubené dítě). „To je najednou povyku jak v letní výhni na Výtoni,“ zabručel Zbyněk. Hlady už začal žvýkat kavyl, když v tom spatřil vydru lezoucí z nedalekého potoka. „Večeře!“ zavýskl Zbyněk radostí a vrhl se po ní. „Tohle si nezvykej,“ vyhrkla vydra, proměnila se v třímetrovou vyzu a slupla Zbyňka jako malinu.

Dodatek: Brzy zrána v odletové hale ruzyňského letiště pročítal autor, co předešlého večera napsal. Není trochu troufalé nazývat tuhle jazykovou hříčku cvičným diktátem?

Honzy Hanzla

Sex!

Vraždy!

Plyšáci!

Podobrazník...

* 5. 10. 1963 Zlín. Vystudovala Střední
uměleckoprůmyslovou školu
v Uherském Hradišti.

Petra Placáková:
O b r a z y

Samostatné výstavy:

Divadlo Akropolis Praha
(2000 a 2003),

Galerie Ztichlá klika Praha
(2002 a 2007), Archa Zlín (2004)

Galerie Lučany Nad Nisou (2004)

Galerie 9 – Vysočanská radnice Praha (2008)

www.petrp.kurzygrafiky.cz

V příštím čísle (vychází 1. listopadu 2008)

najdete:

poslední severočeský blok,
tentokrát fotografický

Drážďanskou cenu lyriky

další Extasi
československého filmu

Petra Placáková

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!